

ประวัติวัดไทย
ฉบับสองภาษา (ไทย-อังกฤษ)

วัดเทวราชกุญชร วรวิหาร

THEWARAT KUNCHORN WORAWIHARN
TEMPLE

สถาบันภาษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

วัดเทวราชกุญชร วรวิหาร

Thewarat Kunchorn Worawiharn Temple

จัดทำโดย

สถาบันภาษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ชั้น 5 อาคาร อเนกประสงค์

เลขที่ 399 ถ. สามเสน แขวงวชิรพยาบาล เขตดุสิต กทม. 10300

โทรศัพท์ : 02-665-3777, 02-665-3888 ต่อ 6056

อีเมล : li@mutp.ac.th

คำนำ

วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีที่สื่อให้เห็นเอกลักษณ์ของความเป็นไทย สามารถถ่ายทอดรุ่นต่อรุ่นได้หลากหลายช่องทาง การศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับวัดไทยก็เช่นเดียวกัน ซึ่งวัดถือได้ว่าเป็นแหล่งความรู้ หรือโรงเรียนท้องถิ่น คู่กับคนไทยมาตั้งแต่อดีต นอกจากวัดจะเผยแพร่หลักธรรมทางพุทธศาสนาแล้ว วัดยังสอนหลักการในการดำรงชีวิต ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมให้แก่คนในชุมชนและสังคม การถ่ายทอดข้อมูล ประวัติ และความเป็นมาของวัดไทยเหล่านี้ลงเป็นงานเขียนชิ้นหนึ่ง จะเป็นการช่วยสานต่อมรดกอันล้ำค่าแก่คนรุ่นหลังได้

ด้วยเหตุนี้ทางสถาบันภาษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร จึงได้จัดทำหนังสือประวัติวัด “เทวราชกุญชรวรวิหาร” ฉบับสองภาษา (ไทย-อังกฤษ) เล่มนี้ขึ้น เพื่อเป็นตัวช่วยประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัดไทย พร้อมกับส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวของประเทศ สถาบันภาษาฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์กับทางวัดและสาธารณชน ต่อไป

คณะผู้จัดทำ

สถาบันภาษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

สารบัญ

คำนำ

บทที่ ๑ ประวัติวัดเทวราชกุญชร วรวิหาร	...5
Chapter 1 History of Thewarat Kunchorn Worawiharn Temple	
บทที่ ๒ พระอุโบสถวัดเทวราชกุญชร วรวิหาร ๒	...20
Chapter 2 Phra Ubosot, Wat Thewarat Kunchorn Worawiharn	
บทที่ ๓ จิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถ วัดเทวราชกุญชร วรวิหาร	...29
Chapter 3 Mural Paintings inside the Chapel of Thewarat Kunchorn Worawiharn Temple	

บทที่ ๑
ประวัติวัดเทพราชกฤษณ์ วรวิหาร

Chapter 1
History of Thewarat Kunchorn Worawiharn Temple

วัดเทวราชกุญชร วรวิหาร

ที่ตั้งและอาณาเขต

วัดเทวราชกุญชร วรวิหารเป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดวรวิหารตั้งอยู่เลขที่ ๙๐ แขวงวชิรพยาบาล เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันออก เหนือปากคลองผดุงกรุงเกษม

Thewarat Kunchorn Worawiharn Temple

Location and territory

Thewarat Kunchorn Worawiharn temple (hereafter – Wat) is a third-class royal temple, classified as “Worawiharn”, situated at 90, Wachirapayaban Sub-district, Dusit District, Bangkok, on the eastern side of the Chao Phraya River which is in the north area of Phadung Krungkasem Canal.

อาณาเขตของวัด

ทิศเหนือจดกับถนนศรีอยุธยาตอนโค้งลงแม่น้ำเจ้าพระยาและเขตท่าวาสุกรี

ทิศใต้จดกับปากคลองผดุงกรุงเกษมและตลาดเทวราชของสำนักงานทรัพย์สินพระมหากษัตริย์

ทิศตะวันออกจดกับถนนศรีอยุธยาและตลาดเทวราช

ทิศตะวันตกจดแม่น้ำเจ้าพระยา

ที่ตั้งวัดมีที่ดินจำนวน ๒๐ ไร่ และมีที่ธรณีสงฆ์อีกแปลงหนึ่งในแขวงวชิรพยาบาล เขตดุสิต

กรุงเทพมหานคร มีเนื้อที่ ๑ ไร่ ๑ งาน ๙๔ ตารางวา มีหนังสือกรรมสิทธิ์ คือ โฉนดที่ดินเลขที่ ๘๙๐๒

Temple territory

The north is adjacent to Sri Ayutthaya Road, where the curves go down the Chao Phraya River and Tha Wasukri District.

The south is adjacent to the entering area of Phadung Krung Kasem Canal and Thewarat Market of the Crown Property Bureau.

The east is bordered by Sri Ayutthaya Road and Thewarat Market.

West is adjacent to the Chao Phraya River.

Location of the temple consists of 20 rai (7.91 acres) and another monastery land in Wachirapayaban Sub-district, Dusit District, Bangkok, with an area of 1 rai 1 ngan 94 tarang wa (about 0.59 acres). There is a certificate of ownership, i.e. land deed no.8902.

ประวัติ

วัดเทวราชกุญชร วรวิหาร มีนามเดิมว่า “วัดสมอแครง” คู่กับวัดสมอราย (ปัจจุบันคือ วัดราชาธิวาส) วัดแห่งนี้เป็นวัดราชภัฏสร้างมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา คำว่า สมอแครง นี้ มีผู้สันนิษฐานไว้ ดังนี้

History

Wat Thewarat Kunchorn Worawiharn was formerly known as "Wat Samo Khraeng" and it was paired with “Wat Samo Rai” (Rachathiwat Temple in present).

This temple is a community - based monastery (Wat Rat) built since the Ayutthaya period.

The term " Samo Khraeng " has been assumed as follows.

๑. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์ไว้ใน “เรื่องวัดสมอรายอันมีนามว่าราชาธิวาส” ระบุว่ามีที่มาจากภาษาเขมรคือคำว่า ทุมอ (g) แปลว่า หิน ไทยเรียกเสียง ถ เพี้ยน เป็นเสียง ส จึงกลายเป็น “สมอ” ส่วน “แครง” มาจาก คำว่า แข็ง ทุมอแครง หรือสมอแครง จึงแปลว่า ศิลาแข็ง เมื่อพิจารณาจากชื่อวัดที่อยู่ใกล้เคียงพบว่ามีชื่อที่มาจาก ภาษาเขมรเช่นเดียวกัน คือวัดสมอราย และวัดเขมา

1. His Majesty King Chulalongkorn addressed in “The story of Wat Samo Rai designated Rachathiwat”, stating that it was derived from the Khmer language, namely “Thumo” meaning stones. Thai people divergently pronounced the consonant sound of /th/ (ถ) into the /s/ sound (ส), thus becoming "Samo" (สมอ). For the word "Khraeng" (แครง), it comes from the word “Khaeng” (solid -แข็ง). Therefore, either “Thamo Khraeng” (ทุมอแครง) or “Samo Khraeng” (สมอแครง) means solid stones. Considering the names of nearby temples, we can see that their names came from the Khmer language as well. That is, they were Samo Rai Temple and Khema Temple.

๒. หนังสือประวัติวัดทั่วราชอาณาจักร เล่ม ๑ ของกรมการศาสนาระบุว่าสมอแครงมีที่มาจากมีต้นสมอที่อยู่มานานจนร่องแร่งจึงเรียกว่าสมอร่องแร่ง แล้วเพี้ยนมาเป็นสมอแครง

2. The book “Temple History throughout the Kingdom, Volume 1” by the Department of Religious Affairs stated that the words “Samo Khraeng” were originated from the “Samo Tree (Myrobalan)” which was grown until it was old and long-standing, therefore, it was called “Samo Rong Raeng” and then it was diverged to “Samo Khraeng”.

๓. อาจารย์บุญเตือนศรีวรพจน์ระบุว่าสมอหมายถึงต้นสมอ, ส่วนแครงหมายถึงงดงาม เช่น ในคำว่า “ชายแครง” วัดสมอแครงจึงอาจหมายถึงบริเวณที่มีต้นสมอขึ้นงดงามคู่กับวัดสมอรายซึ่งมีต้นสมอขึ้น อยู่ เรียงราย

3. Ajarn Boontuen Srivorapot stated that the word “Samo” means Myrobalan Tree, while Khraeng means gorgeous, such as in the words "Chai Khraeng" Wat Samo Khraeng, therefore, may refer to an area where the Myrobalan Tree grew beautifully whereas the Myrobalan Trees at Wat Samo Rai grew and lined up.

ประวัติการสร้างวัดในระยะแรกไม่ปรากฏแน่ชัด ศาสนสถานสำคัญของวัดแห่งนี้ที่มีมาแต่เดิมคือพระอุโบสถที่หันไปทางทิศตะวันออก ต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ พระองค์ได้โปรดเกล้าฯให้มีการปฏิสังขรณ์วัดต่าง ๆ บริเวณพระนครหลักฐานที่กล่าวถึงการบูรณปฏิสังขรณ์วัดแห่งนี้คือพระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๑ ของเจ้าพระยาทิพากรวงศ์กล่าวไว้ว่าสมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาททรงบูรณะวัดมหาธาตุ วัดตองปุ (วัดชนะสงคราม) วัดโบสถ์ วัดบางลำพู วัดสมอแครง (วัดเทวราชกุญชร วรวิหาร) วัดส้มเกลี้ยง (วัดราชผาติการาม) สันนิษฐานว่าสมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาททรงสร้างพระอุโบสถขึ้นใหม่ทางด้านตะวันตกของพระอุโบสถหลังเดิม (ที่ตั้งเดิม คือบริเวณพระมณฑปจตุรมุข)

The history of building the temple in the early stage is not clear. Its main religious place is originally the Ubosot or ordination hall facing the east. Later in the Rattanakosin period, when King Phra Phutthayotfa Chulalok Maharaj established Rattanakosin Kingdom, he had ordered the restoration of temples in the city area (Pra Nakorn). Evidence of the restoration of this temple is the royal chronicle of Rattanakosin Kingdom Rama I by Chao Phraya Thiphakorawong saying that Somdet Phra Boworatchao Mahasurasinghanat restored Mahathat Temple, Tong Pu Temple (Wat Chana Song Khram), Bot Temple, Bang Lam Phu Temple, Samo Khraeng Temple (Wat Thewarat Kunchorn Worawihan), Som Kliang Temple (Wat Ratchaphatikaram). It is assumed that Somdet Phra Boworatchao Mahasurasinghanat had rebuilt the ordination hall on the western side of the old one (The former location was Phra Mondop Chaturamuk area).

เมื่อพิจารณาว่าที่สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาททรงบูรณปฏิสังขรณ์แล้วจะพบว่าที่ตั้งของวัดสมอแครงและวัดอื่น ๆ เป็นวัดที่อยู่ทางตอนเหนือของพระนครซึ่งพื้นที่บริเวณเหนือพระนครเป็นเขต

รับผิดชอบในการรักษาพระนครของฝ่ายวังหน้า สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงพระนิพนธ์เกี่ยวกับการแบ่งเขตของวังหลวงและวังหน้าไว้ว่า

When looking at the temples that Somdet Phra Boworatchao Mahasurasinghanat had renovated, it showed that the location of Samo Khraeng Temple and other temples are in the north of the city (Phra Nakhon), where the area above the city (Phra Nakhon) is the area under the responsibility of the Royal Front Palace (Wang Na) Department for protecting the city (Phra Nakhon). Somdet Phra Chao Boromawongthoe Krom Phraya Damrong Rachanuphap wrote about the zoning of the palace and the Wang Na, stating that ...

“การรักษาพระนครซึ่งสร้างใหม่จัดอนุโลมตามอย่างครั้งกรุงศรีอยุธยา โดยเอาท้องที่ตั้งพระราชวังทั้งเป็นเขตป็นหน้าที่ ให้พลฝ่ายพระราชวังหลวงรักษาด้านใต้ รั้วพลฝ่ายวังหน้ารักษาทางด้านเหนือ มาบรรจบกันที่ประตูสำราญราษฎร์ (ซึ่งคนมักเรียกประตูผี) การปกครองท้องที่ในพระนครก็แบ่งเป็นอำเภอวังหลวง, อำเภอวังหน้า, อนุโลมตามเขตนั้นสืบมาจนรัชกาลหลัง ๆ เพิ่งมาเลิกเมื่อรัชกาลที่ ๕”

“The defence of the new-established the city (Phra Nakhon) was arranged according to the Ayutthaya times, taking the locus of the royal palace as the area of allocating responsibilities, the Royal Palace officials guarding the south; the Wang Na battalions guarding the north, and they both congregated at the Samranrat Gate (or commonly known as the Ghost Gate - Pratu Phee). The local administration in Phra Nakhon was divided into Royal Palace (Wang Luang) District, Front Palace (Wang Na) District and continued until the latter reign. Such administration had then been cancelled in the reign of King Rama V.”

ต่อมาเจ้าฟ้ากรมหลวงพิทักษมนตรีพระโอรสของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระศรีสudarักษ์, พระเชษฐภคินีในรัชกาลที่ 9 (รัชกาลใด น่าจะเป็นรัชกาลที่ 1 ???) ทรงบูรณปฏิสังขรณ์เพิ่มเติมแต่ไม่ปรากฏหลักฐานและรายละเอียดเกี่ยวกับการปฏิสังขรณ์ สันนิษฐานว่าช่วงที่มีการปฏิสังขรณ์ควรจะอยู่ระหว่างพุทธศักราช ๒๓๔๖ อันเป็นปีที่สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาทสวรรคต ถึงราวพุทธศักราช ๒๓๖๕ อันเป็นปีที่เจ้าฟ้ากรมหลวงพิทักษมนตรีสิ้นพระชนม์

Later, Prince Krom Luang Phitak Montri, the son of Prince Krom Prasisudarak, Phra Chetphakini (sister-in-law) in the reign of King Rama I, had further restoration but there were no evidence and details of the restoration. It is assumed that the period of restoration should

be between 2346 B.E., the year when Somdet Phra Boworatchao Mahasurasinghanat passed away, until about 2365 B.E., the year when Prince Krom Luang Phitak Montri passed away.

สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยปรากฏหลักฐานว่าวัดสมอแครงใช้เป็นสถานที่ฌาปนกิจศพของขุนนางฝ่ายวังหน้า เนื่องจากเป็นวัดที่ตั้งอยู่นอกเขตกำแพงพระนคร และเป็นวัดในเขตความรับผิดชอบของวังหน้า ดังปรากฏหลักฐานในหมายรับสั่งรัชกาลที่ ๒ จุลศักราช ๑๑๘๓ (พุทธศักราช ๒๓๖๔) เลขที่ ๒ ระบุว่าทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระราชทานเพลิงศพจมีนจงขวาขุนนางสังกัดกรมพระอัครมณเฑียรบาลฝ่ายวังหน้า ณ วัดสมอแครง เมื่อวันที่ ๕ ค่ำ เดือน ๕ พุทธศักราช ๒๓๖๔ ความว่า

During the reign of King Phra Phutthaloetla Naphalai, there was evidence that Samo Khraeng Temple was used as a place for the cremation site of the Royal Front Palace (Wang Na) nobles. This was because it was a temple located outside the city (Phra Nakhon) wall and it was a temple in the area under responsibility of the Royal Front Palace (Wang Na) officials. As evidenced in the order of King Rama II, 2364 B.E., no. 2, it stated that His Majesty the King graciously granted the royal cremation to Chamuen Chong Khwa; the Thai nobleman who belonged to the Royal Front Palace Department of the Front Palace at Samo Khraeng Temple on the 5th day of the waning moon and 5th lunar month, 2364 B.E. with the statement that ...

“ด้วยพระยารามารับพระราชโองการใส่เกล้าฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สั่งว่าจะได้ชักศพจมีนจงขวาบ้านอยู่ ณ คลองบางลำพู บ้านพระอัครมณเฑียรบาลไป ณ เมรุ วัดสมอแครง ณ วันแรม ๕ ค่ำ เดือน ๕ เพลาเช้า ครั้นเพลาย่ำจะพระราชทานเพลิงนั้นให้ชาวพระคลังวิเสทรับแลกต่อพระสัสดี, ต่อพันพุด, พันเทพราช ๒๐ คน ถอยเอาเรือขนานลำหนึ่งไปรับศพที่บ้าน”

"Since Phraya Than received the royal order, His Majesty graciously ordered that Phraya Than would bring the corpse of Chamuen Chong Khwa who was housed at Klong Bang Lamphu, the house of Phra Arlak, Wang Na, to the cremation site (Meru) of Samor Khaeng Temple, in the morning of the fifth lunar month. Later in the afternoon, before the cremation ceremony, King Rama II ordered the Treasure Department (Phra Klang Wiset) to issue the official registration (Phra Satsadee) to grant 20 officials (Phantheparat) from the Legal Department, the Security Department and the Royal Guard Department to take a parallel boat to pick up the dead body from the place of Chamuen Chong Khwa.

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวที่มีการบูรณะและซ่อมแซมวัดสมอแครงอีกครั้งหนึ่ง ดังปรากฏหลักฐานในพระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๓ ของเจ้าพระยาทิพากรวงศ์ ว่า “กรมหมื่นพิทักษ์เทเวศร์ บูรณะวัดสมอแครงวัด ๑...”

During the reign of King Phra Nang Klao Chao Yu Hua, there were the restoration and repair of Samo Kraeng Temple again. As evidenced in the Royal Chronicles of Rattanakosin Rama III by Chao Phraya Thiphakorawong, it stated that "Krom Muen Phithak Thewet restored Samo Khraeng Temple ... "

สันนิษฐานว่าการซ่อมแซมวัดสมอแครงครั้งนั้นน่าจะตรงกับ พุทธศักราช ๒๓๙๒ เนื่องจากพบหลักฐานสมุดไทยร่างสารตรา หมวดจดหมายเหตุรัชกาลที่ ๓ หมู่จุลศักราช ๑๒๑๑ (พุทธศักราช ๒๓๙๒), ซึ่งระบุว่าเจ้าพระยาจักรีมีสารตราไปถึงพระยาพิษณุโลก พระยาสุวรรณคโลก พระยาสุโขทัย พระยาพิชัย พระยาพิจิตร์ พระยากำแพงเพชร พระยาตาก พระยานครสวรรค์ พระยาเถินให้เกณฑ์ตัดไม้ขอนสักซ่อมแซมวัดมหาธาตุวัดพรหมสุรินทร์และวัดสมอแครง สาเหตุที่ต้องบูรณะวัดสมอแครงเนื่องจากพระอุโบสถเดิมมีขนาดไม่เพียงพอต่อการสังฆกรรมของพระภิกษุสงฆ์จึงโปรดเกล้าฯให้ขยายพระอุโบสถวัดสมอแครงให้กว้างขึ้นกว่าเดิม ดังความในสมุดร่างสารตราดังกล่าวว่า

We can assume that the repair of the Samo Khraeng Temple that time was likely to be in accordance with the Buddhist Era of 2392, as evidence in Thai Rang Sattra Book, Archival section of King Rama III, 2392 B.E., stated that Chao Phraya Chakri had the dispatches sealed to Phraya Phitsanulok, Phraya Sawankalok, Phraya Sukhothai, Phraya Phichai, Phraya Phichit, Phraya Kamphaeng Phet, Phraya Tak, Phraya Nakhon Sawan, Phraya Thoen to recruit people to cut teak timbers for repairing Wat Mahathat, Wat Phrom Surin and Wat Samo Khraeng. The reason for the renovation of Wat Samo Khraeng was because the original hall (Ubosot) was not enough for the monks' activities; therefore, Chao Phraya Chakri placed an order to enlarge the ordination hall at Samo Khraeng Temple, as mentioned in the book that ..

“หนังสือเจ้าพระยาจักรีฯ มาถึงเจ้าเมืองกรมการเมืองพิษณุโลก เมืองสุวรรณคโลก เมืองสุโขทัย เมืองพิชัย เมืองพิจิตร์ เมืองกำแพงเพชร เมืองตาก เมืองนครสวรรค์ เมืองเถินทบุรี

Chao Phraya Chakri's despatches were delivered to the Governor of City of Phitsanulok Sawankhalok, Sukhothai, Phichai, Phichit, Kamphaeng Phet, Tak, Nakhon Sawan, and Thoen Thaburi.

ด้วยทรงพระกรุณาตรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่าวัดมหาธาตุพระอารามหลวงซึ่งทรงสร้างไว้แต่ก่อน พระอุโบสถและพระวิหารตัวไม้เครื่องบนชำรุดปรักหักพังไป กับวัดพรหมสุรินทร์ วัดสมอแครงพระอุโบสถแคบเล็กหาพอพระภิกษุสงฆ์ทำสังฆกรรมไม่ ทรงพระราชศรัทธาโปรดเกล้าฯ ให้ปฏิสังขรณ์ ณ พระอุโบสถ พระวิหารวัดมหาธาตุและให้ขยายพระอุโบสถวัดพรหมสุรินทร์ วัดสมอแครง ขึ้นใหม่ให้ใหญ่กว้างออกไป

His Majesty's gracious command was that at Wat Mahathat, a royal monastery which had been built before, its Ubosot and Viharn had the wooden tops ruined. Similarly, at Phrom Surin Temple and Samo Khraeng Temple, their Ubosots were narrow and small, so they were not enough for the monks to do the activities. With royal faith, His Majesty the King graciously ordered renovations of the Ubosot and Phra Viharn at Mahathat Temple and expansions of the Ubosot at Phrom Surin Temple and at Samo Khraeng Temple.

นายด่านและนางงานจัดแจงทำการวัดอยู่เสมอทุกวันได้ก่อนผนังพระอุโบสถจวนจะถึงที่อยู่แล้ว ต้องการไม้ขอนสักทำช้อยาว ๖ วา และไม้ซื่อซึ่งเกณฑ์ให้เจ้าเมืองกรมการตัดแต่ก่อนนั้น เจ้าเมืองกรมการส่งลงไปแต่ยาว ๕ วา จะเอามาใช้เป็นไม้ซื่อในการวัดครั้งนี้หาได้ไม่ ส่งไม้ลงไปก็ไม่ครบจำนวน ไม้สวย ไม้เกณฑ์ ค้างอยู่มาก

The masters and the organizers of the temples were repairing the temples every day, and they almost finished building the walls of the Ubosot. However, they lacked a teak log to make a 6-wa long rafter. For the rafters listed for cutting, the Governor of City delivered only 5-wa-long rafters, so that they could not be used as rafters. The number of woods was not complete as specified; lots of tribute and enlisted timbers remained.

ครั้งจะมีตราให้เจ้าเมืองกรมการพระหลวงขุนหมื่นกองนอกตัดไม้ขอนสักไม้ตะแบกส่งลงไป แต่ต้นฤดูหน้าก็เห็นว่า ณ เดือน 6 เดือน ๙ ปีระกาเอกศกนี้เกิดความไข้ไพร่บ้านพลเมืองล้มตายทุกบ้านเมือง

When there would be an order for Krom Karn Phra Luang Muen Kong Nok to cut the timber logs and send them down, but at the beginning of the season, it was seen that at the month 6 and month 9, this year of Raka Eka Sok, people had a fever and died throughout the country.

บัดนี้กรุงเทพฯและหัวเมืองฝ่ายเหนือความไข้หายเป็นปกติแล้วโปรดเกล้าฯเจ้าภาษีเอาเงินหลวงออกจัดซื้อไม้ขอนสักลูกค้า ณ กรุงเทพฯเอามาจับจ่ายใช้ในการวัดก็ได้น้อยหาพอใช้การไม่ จึงโปรดเกล้าฯ ให้ขุนเทพภักดี หลวงฤทธามาตย์ เมืองตาก เมืองกำแพงเพชร เมืองเถินบุรี หมื่นวิเศษอักษร เมืองสวรรคโลก เมืองสุโขทัย ขุนพินิจอักษรเสมียนตรา เมืองพิจิตร เมืองพิษณุโลก เมืองพิชัย เมืองนครสวรรค์ ถือตรากับทางว่าวไม้ค้ำขึ้นมาเร่งรัดให้เจ้าเมืองกรมการพระหลวงขุนหมื่นนายกอง, นายหมวดดูปลงใจลงในราชการจัดแจงส่งไม้ส่วยไม้เกณฑ์ จำนวนปีมะเมียอัฐศก ปีมะแมนพศก ปีวอกสัมฤทธิศก ปีระกาเอกศก กับเงินทองสิ่งของส่วยลงไปให้ถึงกรุงเทพฯ แต่ในเดือน๑ เดือน ปีระกาเอกศกให้ทันกำหนด

Now, in Bangkok and the northern districts, the fever disappeared. His Majesty ordered the tax lord to buy the timber with the royal capital. The customers in Bangkok could afford it, but that was not sufficient. Therefore, His Majesty assigned Khunthep Phakdi, Luang Rittamat, Muang Tak, Muang Kamphaeng Phet, Muang Thoen Thaburi; Muen Wiset Aksorn, Muang Sawankhalok, Muang Sukhothai; Khun Pinit, Aksorn Samian Tra, Muang Picit, Muang Pitsanulok, Muang Pichai, Muang Nakornsawan to hold the royal notice crafted with royal wooden stamp to expedite the governor of the Royal Department, Phra Luang Khun Muen Nai Kong, and Nai Muat decided to sign the government service documents for arranging an delivery of the tribute woods in the Year of the Goat (Attha Sok), Year of the Monkey (Noppha Sok), Year of the Rooster (Eka Sok), with money and the tributes to reach Bangkok in the first month of the year of Raka Eka Sok as on schedule. "To deliver them with old order, accelerate the registered woods with correct amounts. Do not let the number of the tribute timber and the teak logs remain double as long as before. If the governor, the commissar, the platoon commander, the outskirts division of the tribute timber of any cities neglected it, they were put into the case of severe punishment.

แต่ไม้ซื่อนั้นให้เจ้าเมืองกรมการจัดแจงส่งไม้ยาว 5วาใหญ่ ๑๑ ก้า ๑๒ ก้า ส่งลงไปจงทุกบ้านทุกเมืองจะได้เอามาใช้ในการวัดครั้งนี้ อย่าให้ส่งไม้ซื่อเล็กสั้นลงไปเหมือนแต่ก่อนเป็นอันขาดทีเดียว แต่ไม้ลำยอง ซ่อฟ้า บานประตู่ ไม้ใช้ไม้สักแพ ไม้ตะแบกนั้นให้ส่งลงไปตามท้องตราเดิม ให้เร่งส่งไม้ส่วยไม้เกณฑ์ลงไปให้ครบจำนวน อย่าให้ไม้ขอนสักส่วย, ไม้ขอนสักเกณฑ์ตกค้ำทูปเท่าอยู่เหมือนแต่ก่อนได้ ถ้าเจ้าเมืองกรมการนายกองนายหมวด, กองนอกส่วยไม้เมืองใดละเลยเสียมิได้เป็นใจเร่งรัดส่งไม้สิ่งของลงไปให้ครบไม้ขาดค้ำ จะเอาตัวข้าหลวงผู้เร่งและเจ้าเมืองกรมการ, นายกอง, นายหมวดเป็นโทษจงหนัก

But for the woods requested, the lord requested that the governor of the Management Department send the logs of 5 wah long, with the big size of 11 kam (handful) and 12 kam (handful) from every house and city so that they could be sent back and used for this task at this time. There was an order that “Do not send short woods like before, but for the small pattern structure of the roof (Mai Lamyong), Chorfa (garble apex-the ornamental roof point), Bai Raka (the lower part of gable apex -toothlike ridges on the sloping edges of a gable, representing the fin on the back of Naga), and the doors, the teak logs and Tabeak logs are not allowed to be used.”

หนังสือมา ณ วัน 6 ๑๑ ค่ำ ปีมะกานักษัตร เอกศก - ร่างตราที่พระศรีเสนาตุตกแทรกวงกาแล้ว ณ วัน ๑๑ ค่ำ เพลาเช้า เจ้าคุณพระยาราชาสุภาวดี, เจ้าคุณตันเชือก, ผู้ราชการ ณ ศาลาลูกขุนได้เอาร่างตราที่อ่าน กราบเรียนแล้วสั่งว่าให้เขียนปิดไปตามร่างตราที่เถิด”

There was the official letter sent on the 6 of the 11 lunar month, Raka year, (Eka Sok). For this draft (letter), Phra Sri Sena inserted the mark (made a prediction on horoscope) in the morning of the 11 lunar month.... Chao Khun Phraya Rat Suphawadee, Chao Khun Ton Chueak, the governor at the jury hall had read the seal and ordered that it be written off according to the information in the draft seal”

นอกจากนี้ยังปรากฏหลักฐานเป็นคำบอกเล่าเกี่ยวกับวัดสมอแครงครั้งรัชกาลที่ ๓ ซึ่งนาวาเอกสวัสดิ์ จันทน์กล่าวไว้ในหนังสือ “นิทานชาวไร่” โดยบันทึกจากคำบอกเล่าของหลวงวรภักดีภูบาลว่าพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงทราบที่กรุงศรีอยุธยาที่มีพระทององค์ใหญ่จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้กรมหมื่นพิทักษ์เทเวศร์(พระยศในขณะนั้น)ไปเชิญมา ความว่า

In addition, there was evidence about Wat Samo Khraeng in the reign of King Rama III. Nava Aksawat Jantani said in the book “The Tales of the Farmers”, which was based on the statements by Luang Woraphak Phuban saying that King Phra Nangklao Chao Yu Hua knew that in Ayutthaya there was a big golden Buddha statue. His Highness therefore graciously ordered Krom Muen Phitak Thewet (the royal rank at that time) to invite the Buddha statue to enshrine as in the statement that ...

“ให้กรมหมื่นพิทักษ์เทเวศร์ พระอนุชาไปเชิญลงมายังพระนคร ในกรมได้ทรงต่อแพเชิญพระพุทธรูปองค์ใหญ่ล่องลงมา ครั้นถึงปากคลองเทเวศร์แพเกิดอื้ออืดเท่าไรก็ไม่มายังท่าหนักแพ จึงโปรดเกล้าฯ ให้กรมหมื่นพิทักษ์เทเวศร์สร้างวัดขึ้นตรงนั้น วัดนี้ชื่อว่าวัดสมอแครง.. »

"Let Krom Muen Phitak Thewet Phra Anucha invited the Buddha statue down to enshrine at Phra Nakhon. Nai Krom built the raft inviting a big Buddha to descend. When the raft reached the mouth of Thewet Canal, its weight became much heavier; so, it caused difficulty to reach the palace. Therefore, His Majesty the King graciously ordered Krom Muen Phitak Thewes to build a temple right there. This temple was called Wat Samo Khraeng.

แต่ที่มาของพระพุทธรูปองค์นี้สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงพระนิพนธ์ไว้ในหนังสือสาส์นสมเด็จ เล่มที่ ๒๑ ต่างออกไปว่าเมื่อครั้งเสด็จไปทอดกฐินที่วัดเทวราชกุญชร วรวิหาร ทรงสืบถามประวัติพระพุทธรูปองค์นี้ ได้ความว่าพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระพิทักษ์เทเวศร์อัญเชิญมาจากวิหารหลวง วัดมหาธาตุ เมืองลพบุรี

But for the origin of this Buddha image, Somdet Phra Chao Boromwongther Damrong Rachanuphab had stated differently in the book of His Majesty the King, volume 21 in that when he went to offer royal robe (Kathin) at Wat Thewarat Kunchorn Worawiharn, he asked about the Buddha's history. It was said that Phra Chao Boromwongther Krom Phra Phitak Thewet was the person who brought the Buddha from Viharn Luang, Wat Mahathat, and Lopburi.

ครั้นถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทานนามใหม่ให้แก่วัดสมอแครง ดังปรากฏหลักฐานในพระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ ๔ ว่า “วัดสมอแครงซึ่งกรมพระพิทักษ์เทเวศร์สร้างขึ้นว่า วัดเทวราชกุญชร” อันหมายถึงข้างทรงของพระอินทร์ ซึ่งคำว่า “กุญชร” นี้มาจากพระนามเดิมของกรมพระพิทักษ์เทเวศร์คือพระองค์เจ้ากุญชร

In the reign of King Mongkut, he gave a new name to Wat Samo Khraeng, as evidence in the Royal Chronicle of Rattanakosin Kingdom Rama IV in that "...Samo Khraeng Temple was built by Krom Phitak Thewes and Wat Thewarat Kunchorn Worawiharn," meaning the elephant of Indra. The word "kunchon" comes from the original name of Krom Phra Phitak Thewes, that is, Phra Ong Chao Kunchon.

หากพิจารณาจากหลักฐานในพระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์แล้วจะพบว่าในแผ่นดินรัชกาลที่ 9 จนถึงรัชกาลที่ ๓ เจ้าพระยาทิพากรวงศ์เรียกชื่อวัดแห่งนี้ว่า “วัดสมอแครง” ครั้นถึงแผ่นดินรัชกาลที่ ๔ เมื่อกล่าวถึงการขุดคลองผดุงกรุงเกษมในพุทธศักราช ๒๓๙๖ อันเป็นปีแรกในรัชกาลใช้ชื่อวัดว่า “วัดเทวราชกุญชร” ดังข้อความที่ว่า “จึงโปรดให้ท่านเจ้าพระยาสุรียวงษ์ซึ่งว่าที่สมุหะพระกลาโหมเป็นแม่กอง, เจ้าหมื่นไวยวรนาถเป็นกงซี จ้างจีน ขุดคลองออกไปอีกชั้นหนึ่ง ปากคลองข้างทิศใต้ออกไปริมวัดแก้วฟ้า, ปากคลองข้างทิศเหนือไปริมวัดเทวราชกุญชร

Considering the evidence in the royal chronicle of Rattanakosin, it is found that in the reign of Rama III, Chao Phraya Thipakornwong called this temple "Samo Khraeng Temple". When reaching the reign of King Rama IV and when referring to the excavation of the Phadung Krung Kasem Canal in 2396 B.E., the first year of the reign, the temple was named as "Wat Thewarat Kunchon" As it was said "His Majesty assigned Chao Phraya Suriyawong, Acting Samuha Kalahom, to be the Chief, Chao Muen Wai Voranarot was in charge of the consortium hiring Chinese workers to dig another layer of the canal; the canal on the south side to the edge of Wat Kaew Fa, the canal on the north side to the edge of Wat Thewarat Kunchorn..."

จากหลักฐานที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวมีการบูรณะพระอุโบสถ วัดสมอแครงเมื่อพุทธศักราช ๒๓๙๒ และต่อมาพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทานนามให้ใหม่ว่า “วัดเทวราชกุญชร” สอดคล้องกับความตอนท้ายในพระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ ๓ ว่า “กรมหมื่นพิทักษเทเวศร์บูรณะวัดสมอแครงวัดหนึ่งในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทานชื่อว่าวัดเทวราชกุญชร

From the evidence mentioned, it can be concluded that during the reign of King Phra Nangklao, the Ubosot at Samo Kraeng Temple was restored in 2392 B.E. And later His Majesty King Mongkut gave the new name to the temple as “Wat Thewarat Kunchon” which corresponds to the final episode in the Royal Chronicle of Rattanakosin King Rama III in that “Krommuen Phitak Devesburana retored Samo Kraeng Temple, one of the temples of King Mongkut, was called Wat Thewarat Kunchorn.

หลังจากกรมพระพิทักษเทเวศร์สิ้นพระชนม์ในพุทธศักราช ๒๔๐๖ แล้ว พระองค์เจ้าสิงหนาทราชบุตรคนที่ผู้เป็นพระโอรส ทรงรับปฏิสังขรณ์เพิ่มเติมบ้างในช่วงหลัง และพระประยูรญาติผู้สืบราชสกุลกุญชรก็ได้อุปถัมภ์บำรุงวัดเทวราชกุญชร วรรวิหารมาโดยตลอด

After the death of the Krom Phitak Thewes in 2406 B.E., His Highness Singhanat Rachdurongkharit – his son -- offered some additional restoration in the latter period. And his royal relatives and successors of the Kunchon family also fostered the maintenance of Wat Thewarat Kunchorn Worawiharn since then.

พระองค์เจ้าสิงหนาทราชตรงคฤหิ์พระโอรสของกรมพระพิทักษ์เทเวศร์ทรงอุปถัมภ์วัดเทวราชกุญชร วรวิหารสืบต่อจากพระบิดา เป็นที่ทราบกันดีว่าพระอารามแห่งนี้เป็นวัดของราชสกุลกุญชร ใน “หนังสือ COURT ข้าราชการ เจ้านาย ๑๑ พระองค์ทรงช่วยกันแต่ง” ระบุว่าเมื่อวันศุกร์ เดือน ๑๒ ขึ้นค่ำ ๑ ปีกุน สัปตศก จุลศักราช ๑๒๕๓๗ ตรงกับพุทธศักราช ๒๔๑๘ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จ ประทับเรือพระที่นั่งประจำทวีปพร้อมด้วยเรือในขบวนคือเรือพระที่นั่งรองช็อกลิบสมุทร, เรือบุษบกผ้าไตรชื่อ ศรีสุนทรไชย, ไปถวายผ้าพระกฐิน ณ วัดระฆัง โฆสิตาราม วัดสามพระยา วัดนรนาถสุนทริการาม และวัด เทวราชกุญชร วรวิหาร เมื่อถึงวัดเทวราชกุญชร วรวิหาร พระองค์ได้พระราชทานผ้าพระกฐินและโปรดเกล้าฯ ให้พระองค์เจ้าสิงหนาทราชตรงคฤหิ์ถวายของแด่พระภิกษุ

King Singhanat Rachdurongkharit, the son of Krom Phra Phitak Thewes, patronized Wat Thewarat Kunchorn Worawihan inherited from his father. It is well known that this monastery belongs to the Kunchon family. In the book “COURT Khoa Ratchakarn (the official bulletin) - the official news written by 11 royalties”, it indicates that “ On Friday, the twelfth month, up to 1 year of the pinnacle, 2537 (Supta Sok), corresponding to 2418 B.E. His Majesty King Chulalongkorn sat on the royal barges Prajam Thawip, along with the ships in procession, namely the second royal barge called Klip Samut (the Petal Sea), Bussabok patrai named Si Sunthornchai, to present the royal robe (Kathin) at Wat Rakang Khositaram, Sam Phraya Temple, Naranat Suntharikaram Temple and Wat Thewarat Kunchorn Worawiharn.” Upon reaching Wat Thewarat Kunchorn Worawiharn, he offered the royal robe (Kathin) and ordered Phra Ong Chao Singhanat Rachadurongkharit to offer the gifts to the monks.

ครั้นถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีการปฏิสังขรณ์วัดเทวราชกุญชรวรวิหารใน พุทธศักราช ๒๕๕๘ ดังประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๒ หน้า ๑๔๓๓ - ๑๔๓๔ วันที่ ๒๖ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๕๘ ระบุว่าพระครูสมุห์วรคณิศรสิทธิการเบิกเงินรายทรงพระราชอุทิศ ๒,000 บาท กับเงิน ผลประโยชน์วัดเทวราชกุญชร วรวิหาร ๔,๗๘๘ บาท ๔ สตางค์จากกระทรวงธรรมการและเรียไรจากเจ้านาย และประชาชนอีก ๓,๕๐๔ บาท รวมทั้งสิ้น ๑๐,๒๔๒ บาท ๔ สตางค์ เพื่อมาจัดการปฏิสังขรณ์พระอุโบสถและ กุฏิ ๓ หลังและถนนในวัดอีก ๑๔ สาย

In the reign of King Rama VI, Wat Thewarat Kunchorn Worawiharn was renovated in 2458 B.E. Announced in the Government Gazette, Volume 32, pages 1433 - 1434, dated 26 September 2558 B.E., it stated that Provost Samuworakanisornsittikarn had withdrawn 2,000 baht of the dedication from His Majesty the King; 4,788 baht and 4 satang of the benefits of Wat Thewarat Kunchorn Worawiharn from the Ministry of Dharma (Justice) ; and 3,504 baht of fund raising from the masters and the public. A total of 10,242 baht and 4 satang was administered for restoring the ordination hall, 3 cloisters (Kuti) and 14 streets within the temple.

ครั้นจบแล้วเจ้าอธิการก็ไปครองผ้า ครั้นแล้วจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระยานรนาถภักดีถวายของ แล้วเจ้าอธิการก็ทอนุโมทนาทาน พระจันทโคจรคุณก็ถวายอดิเรก

When it was over, the chief abbot put on the royal robe offered by the King. After that, His Majesty the King ordered the Phraya Naranat Phakdee to present the offerings. Then the chief abbot chanted the mantra as thanks. Phra Chan Thakochorn then chanted the mantra as a holy farewell blessing to the King.

ครั้นแล้วจึงเสด็จออกจากพระอุโบสถ เสด็จลงเรือพระ ออกวันจันทร์ แรม ๑ ค่ำ 15 ที่นั่งออกจากวัดนรนาถสุนทรिकาราม มาประทับฉนวน เดือน ๑๒ วัดเทวราชกุญชร เสด็จเข้าในพระอุโบสถ

After that he left the Ubosot, he got into the royal barge (Rua Phra Ok) on the first day of the moon, with 15 seats, left from Wat Naranat Suntharikaram, come to stay at the King's place (Prathup Chanuan) on the month 12, Wat Thewarat Kunchorn, and then entered the ordination hall (Ubosot).

นายสนิท จึงทูลจำนวนพระสงฆ์ คือ พระราชาคณะ ๑ ถานานุกรม ๓ อันดับ เรียนคันถธุระ 4 อันดับ เรียนวิปัสณาธุระ 4 อันดับเล่าสวดมนต์ ๑๕ รวมพระสงฆ์ ๓๖ รูป มากกว่าปีจอฉศก 4 รูป แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานพระกฐิน พระสงฆ์ก็รับทำเหมือนกับวัดสามพระยาแลพระธรรมเทศาจารย์เป็นผู้ครองกฐิน แลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานไตรแก่ถานานุกรม รวม ๓ ไตร ครั้นพระสงฆ์ครองผ้าแล้ว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระวงศ์เธอพระองค์เจ้าสิงหนาทตฤงศ์ฤทธิถวายของ

Mr. Sanit reported to the King about the number of priests living in the temple, namely the one royal senior monk head, 3 junior monks, 4 monks who learnt Khanthura (Dharma learning), 4 monks who learnt Vipassanathura (Meditation), 15 chanting monks. Therefore, there were 36 monks in the temple which there were more 4 monks than the monks in the year of Jo Cho Sok (the calendar year at that time). Then His Majesty gave a royal robe (Kathin); the monks accepted the Kathin in the same way as at Wat Sam Phraya and Phra Dharma Thesachan possessed the Kathin robe. And His Majesty has bestowed the three royal robes (Tri) to the junior monks (Phra Thananukrom), when the monks had already put on the royal robes, His Majesty the King had Phrawongthoe Singhanat Turongrit offer the royal gifts to the monks.

ครั้นเสร็จแล้ว พระสงฆ์ก็อนุโมทนาทานแลถวายไชยมงคล เสร็จแล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกจากพระอุโบสถ ตรัสกับข้าราชการแล้วจึงเสด็จลงเรือพระที่นั่งล่องลงมาตามลำน้ำ ประทับท่าราชวรดิษฐ์ เสด็จพระราชดำเนินกลับยังพระบรมมหาราชวัง เสด็จขึ้นเมื่อเวลาบ่าย 4 โมงเศษ แลในเวลาวันนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว...

When finished, the monks chanted the mantra as thanks and chanted the holy blessing (Chai Mongkol) to the King. Then His Majesty left the Ubosot and talked to the government officials and then descended into the royal boat, sailing down the river to stay at Ratworadit Pier. His Royal Highness returned to the Grand Palace, and ascended at 4 o'clock in the afternoon, at this time His Majesty

บันทึกเหตุการณ์เมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินไปทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายผ้าพระกฐิน ณ วัดเทวราชกุญชร วรวิหาร

This is the recorded event of the time King Chulalongkorn Chao Yu Hua (King Rama IV) proceeded to grant the royal robe (Kathin) at Wat Thewarat Kunchorn Worawiharn.

บทที่ ๒
พระอุโบสถวัดเทวราชกุญชร วรวิหาร ๒

Chapter 2
Phra Ubosot, Wat Thewarat Kunchorn Worawiharn

แผนผังเขตพุทธาวาส

แผนผังเขตพุทธาวาสประกอบด้วยพระอุโบสถเป็นประธานหันหน้าไปทางทิศใต้ ด้านหลังพระอุโบสถมีพระวิหารหันด้านหน้าไปทางทิศตะวันออกและสองข้างพระอุโบสถประกอบด้วยศาลารายขนาดทั้งสองข้าง

Buddhist (Phutthawat)'s Area Map

The area plan of Buddhist area (Phutthawat) consists of the Ubosot, the main building facing the south. Behind the Ubosot, there is a vihara facing the east and both sides of the Ubosot consist of pavilions flanked on both sides.

อาคารทั้งหมดนี้อยู่ภายในกำแพงแก้วมีซุ้มประตูทางเข้า ๕ ซุ้มประตู ด้านตะวันออกและตะวันตกมีด้านละ ๒ ซุ้มประตู และด้านทิศใต้อีก ๑ ซุ้มประตู ซึ่งเป็นทางเข้าสู่ด้านหน้าพระอุโบสถ

All these buildings are inside a glass wall and there are five arched entrances. On the east and the west, there are two arched entrances on each side and one arch on the south which is the entrance to the front of the Ubosot.

มุมกำแพงแก้วมีเจดีย์ทรงระฆังประดิษฐานอยู่ที่มุมทั้ง ๔ ด้าน มีรูปแบบทางศิลปกรรมคือฐานรองรับองค์เจดีย์เป็นฐานบัวยกท้องไม้สูง มีระเบียงล้อมรอบ

At the corners of glass walls, there were bell-shaped chedis enshrined in all four corners. There is a form of arts, that is, the supporting pedestal of a stupa is lotus-shaped, high-raised wooden floors with a balcony around.

ส่วนฐานองค์เจดีย์เป็นฐานบัวเจาะช่องท้องไม้เป็นวงโค้งในผังแปดเหลี่ยม ถัดขึ้นมาเป็นฐานบัวคว่ำบัวหงายรองรับองค์ระฆังด้วยมาลัยเถา บัวปากระฆัง มีเส้นลูกแก้วอกไก่คาดกลางอันเป็นลักษณะเด่นของเจดีย์ทรงระฆังสมัยรัตนโกสินทร์ เหนือขึ้นไปเป็นองค์ระฆัง บัลลังก์ แกนปล้องไฉน ปล้องไฉน และปลี ตามลำดับ

The pedestal of chedis is lotus-shaped, piercing the wooden arch in the octagonal plan. Next is a pedestal on the front and back of the lotus -- Bua Kwam Bua Ngai, supporting the bell body with a garland of vines (Malaitao) and Bua Pak Rakang. There is a line of chicken breast around the middle, which is a distinctive feature of the bell-shaped Chedi (Pagoda) in the Rattanakosin period. Above the Chedi, there are the bell, the throne, the axes, the plaques, and the sprouts, respectively.

ลักษณะแผนผังที่มีเจดีย์มุมกำแพงแก้วนี้เป็นเอกลักษณ์ของ งานสถาปัตยกรรมสมัยรัชกาลที่ ๓ ซึ่งนิยมสร้างเจดีย์ทรงเครื่อง เจดีย์ทรงปราสาท หรือเจดีย์ทรงกะจันไว้ที่มุมกำแพงแก้วพระอุโบสถในวัดที่มีการสถาปนาขึ้นใหม่หรือบูรณะ” คติดังกล่าวนี้มีพัฒนาการมาจากการ สร้างเจดีย์มุมทั้ง ๔ ทิศล้อมเจดีย์ประธานเพื่อสื่อถึงคติเขาพระสุเมรุ ที่ล้อมรอบด้วยทวีปทั้งสี่ เมื่อสร้างพระอุโบสถเป็นประธานของวัดแทนพระเจดีย์ จึงนำคติ การสร้างเจดีย์มุมทั้งสี่มาใช้เพื่อสื่อความว่าพระอุโบสถ แทนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์หรือเขาพระสุเมรุ และเจดีย์มุมคือทวีปทั้งสี่ที่ล้อม เขาพระสุเมรุ

The layout of this glass wall with chedis is unique and shows the architectural work in the reign of King Rama III. At that time, it was popular to build a decorated pagoda (Chedi Song Kruang), storey shaped pagoda (Chedi Song Prang) or a Chinese-style pagoda (Chedi Song Ka Jean) at the corner of a glass wall of the Ubosot together with rebuilding or restoration of a temple. "This belief developed from the construction of the four cornered pagoda (Chedi) around the main pagoda to express the belief about Mount Phra Sumen surrounded by the four continents. When building the Ubosot as the principal structure of the temple instead of the chedi, the belief about the construction of the chedis with four corners was applied to convey that the Ubosot was assumed as a heaven, Daowadung or Khao Phra Sumen; the Chedi with four corners was the four continents surrounding Phra Sumen Mountain.

อย่างไรก็ตามเจดีย์มุมกำแพงแก้วของวัดเทวราชกุญชรวิหาร ซึ่งสร้างเป็นเจดีย์ทรงระฆังนั้นสันนิษฐานว่าน่าจะสร้างขึ้นในช่วงรัชกาลที่ ๔ หลังจากที่มีการสร้างพระอุโบสถในสมัยรัชกาลที่ ๓ เนื่องจากก่อนหน้านั้น มีความนิยมสร้างเจดีย์ย่อมุม เมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงฟื้นฟูรูปแบบเจดีย์ทรงระฆังหรือที่เรียกอีกชื่อว่าเจดีย์ทรงลังกามาใช้ ในงานสถาปัตยกรรมในรัชสมัยพระองค์ โดยทรงเชื่อถือเป็นรูปทรง ของสถูปที่มีมาแต่แรกตั้งพระพุทธศาสนาในลังกาทวีป และเป็นเจดีย์ ที่มีการสร้างมาแต่โบราณในแต่ละราชธานีของไทย ดังนั้นจึงพบรูปแบบเจดีย์ประธานทรงลังกาในวัดที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสร้างหรือบูรณปฏิสังขรณ์ เช่น วัดพระปฐมเจดีย์ วัดราชประดิษฐสถิต มหาสีมาราม วัดบวรนิเวศวิหาร

However, for the glass wall pagoda of Wat Thewarat Kunchorn Worawiharn which was built as a bell-shaped chedi, it was assumed that it was built during the reign of King Rama IV. After the construction of the Ubosot in the reign of King Rama III, since before that It is popular to build a recessive pagoda. When King Mongkut revived the bell-shaped chedi, also known as the Langa-style chedi, he believed that it was a shape of the stupa that had originally been set up as Buddhism in Lanka Continent and it was a pagoda that had been built in ancient

times in each period of Thai reign. Therefore, the main style of Chedi was found in the temples that King Mongkut had built or restored, such as Wat Phra Pathom Chedi, Wat Ratchapradit Sathit Mahasimaram, Wat Bowon Niwet Viharn.

พระอุโบสถ

พระอุโบสถวัดเทวราชกุญชร วรวิหารมีขนาดกว้าง ๑๗ เมตร ยาว ๓๖ เมตร มีเขตพัทธสีมากว้าง ๒๕ เมตร ยาว ๔๓.๕๐ เมตร พระอุโบสถหลังเดิมสันนิษฐานว่าสมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาททรงสร้างมาตั้งแต่รัชกาลที่ ๑

The Ubosot

The Ubosot of Wat Thewarat Kunchorn Worawiharn is 17 meters wide, 36 meters long, and the Phatthasima area has 25 meters in width and 4,350 meters in length. It was assumed that Somdet Phra Bovornraj Chao Maha Surasinghanat had built the former Ubosot since King Rama IX.

เนื่องจากในสมัยนั้นทรงปฏิสังขรณ์วัดต่าง ๆ โดยสร้างพระอุโบสถขึ้นใหม่ในหลายพระอาราม เช่น วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม (วัดมหาธาตุ) วัดชนะสงคราม เป็นต้น การบูรณปฏิสังขรณ์วัดเทวราชกุญชรวรวิหารหรือวัดสมอแครง ในครั้งนั้น คงมีการสร้างพระอุโบสถใหม่ให้หันหน้าลงไปทางทิศใต้ซึ่งแปลกกว่าพระอารามอื่น ๆ

In those days, there were restorations of temples by rebuilding the ordination halls in many monasteries such as Wat Phra Chetuphon, Wat Salak (Wat Mahathat), Wat Chana Songkhram, etc. For restoring Wat Thewarat Kunchorn Worawiharn or Wat Samo Kraeng at that time, it is assumed that there was the construction of the Ubosot facing the south, which is more distinct than other monasteries.

สันนิษฐานว่าสมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาทอาจทรงกำหนดให้หันไปยังทิศที่ตั้งของพระราชวังบวรสถานมงคล ต่อมาถึงสมัย พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงมีการขยายพระอุโบสถ ดังปรากฏหลักฐานสมุดไทย เลขที่ ๑๑๕ จ.ศ. ๑๒๑๑ (พุทธศักราช ๒๓๙๒) กล่าวถึงเหตุผลในครั้งนั้นว่า “พระอุโบสถแคบเล็กหาพอพระภิกษุสงฆ์ทำสังฆกรรมไม่ ทรงพระราชศรัทธาโปรดเกล้าให้ปฏิสังขรณ์ ณ พระอุโบสถพระวิหารวัดมหาธาตุ และให้ขยายพระอุโบสถวัดพรหมสุรินทร์ วัดสมอแครง ขึ้นใหม่ให้กว้างออกไป

We can assume that Somdet Phra Bovornraj Chao Maha Surasinghanat may have determined to change the direction of the Ubosot to the location of the front line of holy royal palace. Later in the reign of King Rama IX, there was an expansion of the Ubosot as evidenced in the Thai Book No. 115, Thai minor era 1211 (2392 B.E.). The reason was mentioned at that time that "The Ubosot was small and narrow, and it had not enough rooms for the monks to make Sanka's activities (Sankakam). With His Majesty's faith in Buddhism, he graciously asked the royal officials to renovate the Ubosot and mail hall (Phra Viharn) of Wat Mahathat and to expand the Ubosot of Wat Phrom Surin and Wat Samo Kraeng.

จากหลักฐานที่ระบุว่าพระอุโบสถมีการปรับปรุง ในรัชกาลที่ ๓ สอดคล้องกับรูปแบบปัจจุบันของพระอุโบสถ ซึ่งมีลักษณะทางสถาปัตยกรรมสมัยรัชกาลที่ ๓ ดังจะ เห็นได้ว่าพระอุโบสถมีรูปแบบของงานศิลปกรรมที่จัดอยู่ใน กลุ่มที่เรียกว่าแบบผสมระหว่างประเพณีนิยมกับแบบ พระราชนิยม

The evidence indicating that the Ubosot was improved in King Rama III in line with its current form, which had architectural features in the reign of King Rama III, as can be seen, that the Ubosot has a form of art that is organized in a group called a mix of traditionalism and royalism.

กล่าวคือในส่วนของหลังคายังคงเป็นแบบ ประเพณีนิยมที่สร้างมาในสมัยก่อนรัชกาลที่ ๓ คือหลังคาเป็นเครื่องไม้มุงกระเบื้อง มีช่อฟ้า ใบระกา หางหงส์ หลังคา พระอุโบสถวัดเทวราชกุญชรวิหารเป็นหลังคาลดชั้น ๒ ชั้น หน้าบันไม้ประดับกระจกลายยา (ไม้แกะสลักลดลวดลาย ฝังกระจกสีเสมอพื้น ลงรักปิดทอง) เป็นลายดอกพุดตาน ส่วนที่เป็นแบบพระราชนิยมนั้นดูได้จากโครงสร้างของอาคาร ที่มีขนาดใหญ่ มีเสาคานใหญ่ รั้วหน้าบันและเสापาล รั้วหน้าบันชายนาค เป็นเสาสี่เหลี่ยม ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ ของงานสถาปัตยกรรมสมัยรัชกาลที่ ๓

That is, the roof is still in traditional style built in the days before the reign of King Rama III. That is, the roof is a wooden tile with Chorfa (garble apex-the ornamental roof point), Bai Raka (the lower part of gable apex - toothlike ridges on the sloping edges of a gable, representing the fin on the back of Naga), and Hang Hong (the art part of swan's tail built on the roof of Ubosot). The roof of the ordination hall at Wat Thewarat Kunchorn Worawiharn is a roof with two floors, a gable, decorated with coloured glass (Ya pattern). Wood carving patterns stained glass inlay on the floor with gold gilded lacquer is a Pudtan flower pattern. The royalist style can be viewed from the large structure of the building. There are large pillars

to support the weight and Palais pillars (pillars that back up the roof) to support the weight of the eaves are square poles that are unique to the architecture in the reign of King Rama III.

ซุ้มประตูและซุ้มหน้าต่างพระอุโบสถมีลักษณะ เป็นซุ้มบันแถลงมีเสาคู่รองรับ ซุ้มดังกล่าวเป็นรูป กรอบ สามเหลี่ยมรูปปลั้ว ลดชั้น ๒ ชั้น มีช่อฟ้าใบระกา หางหงส์ ปิดทองประดับกระจก ถือเป็นเรือนสัญลักษณ์ ที่ซ่อนอยู่ กับเรือนจริง สื่อถึงรูปสัญลักษณ์ของเรือนฐานันดรสูง ที่มีการซ่อนลดชั้น มักใช้ในศาสนสถาน ที่ประดิษฐาน รูปเคารพ หรือที่ประทับของพระมหากษัตริย์

The arch and window arches of the Ubosot are characterized by a Ban Thalaeng arch with a pair of supporting pillars. Such an arch is a frame, Loa triangular, lowered 2-tiered, with Chofa, Bai Raka, Hang Hong, and gilded mirrors. Considered to be the symbolic house hidden from the real house, representing the symbol of the royal house with stacking-down layers, it is often used in religious places where images enshrine or kings reside.

ซุ้มเสมา

ซุ้มเสมารอบพระอุโบสถวัดเทวราชกุญชรวรวิหารเป็นซุ้มทรงกูปช้างเจาะช่อง ให้มองเห็นได้ทั้งสี่ด้าน อันเป็นพัฒนาการของซุ้มเสมาสมัยรัชกาลที่ ๓ ซึ่งต่างจาก สมัยอยุธยาตอนปลายที่ซุ้มเสมาทรงกบมองเห็นใบเสมาเพียงสองด้าน” ซุ้มเสมา ทรงกูปช้างนี้อาจทำขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับพระนาม “กุญชร” ของกรมพระพิทักษ์เทเวศร์

Sema arches

Sema arches around the Ubosot of Wat Thewarat Kunchorn Worawiharn are elephant-shaped arches with a channel. Therefore, it can be seen from all four sides, which are the development of Sema arches in the reign of King Rama III. This kind of sema is different from those in the late Ayutthaya period, of which leaves had only been seen from two sides of the sema. This kind of Sema Song Phub Chang (Elephant shaped leaves) may have been made following the name" Kunchorn "of Krom Phra Phitak Thewes.

พระพุทธรูปปฏิมากร

พระพุทธรูปปฏิมากร พระประธานในพระอุโบสถวัดเทวราชกุญชร วรวิหาร เป็นพระพุทธรูปปาง มารวิชัยโลหะหล่อลงรักปิดทอง ขนาดหน้าตักกว้าง ๔.๓๕ เมตร สูงตั้งแต่ทับเกษตรถึงยอดเปลวรัศมี ๕.๖๕ เมตร เป็นพระพุทธรูปที่อัญเชิญมาในช่วงรัชกาลที่ ๓ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงสันนิษฐานว่า พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระพิทักษ์เทเวศร์อัญเชิญมาจากวัดมหาธาตุเมืองลพบุรี ดัง

ข้อความในลายพระหัตถ์ที่ทรงมีถึงสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ลงวันที่ ๒ มีนาคม ๒๔๘๔ ว่า

Phra Buddha Thewarat Patimakorn Image Phra Buddha Thewarat Patimakorn is the principal Buddha image in the Ubosot of Wat Thewarat Kunchorn Worawiharn in the posture of the Buddha (Mara Vichai Posture). It is a gilded cast metal, lap-sized width of 4.35 meters, height from the niche to the top of a flame-like halo of 5.65 meters. The Buddha image was brought to enshrine during the reign of King Rama III. Somdet Phra Chao Boromwongther Krom Praya Damrong Rajanubhab assumed that Phra Boromwongther Khom Phra Phitak Thewes brought this Buddha image from Wat Mahathat, Mueang Lopburi. As the handwritten message of His Highness to Somdet Phra Chao Boromwongther Chaofa Krom Phraya Narisaranu Wat Tiwong, dated March 2, 2484 B.E. in that

“หม่อมฉันไปทอดพระกฐินที่วัดเทวราชกุญชรสังเกตเห็นพระพักตร์พระพุทธรูปที่เป็นพระประธานในโบสถ์เป็นลักษณะพระแบบสมัยทวารวดีแต่พระองค์เป็นพระแบบกรุงรัตนโกสินทร์สืบถามได้ความว่า พระประธานองค์นั้นกรมพระพิทักษเทเวศร์เชิญ ลงมาจากเมืองลพบุรี ก็เข้าใจว่าคงได้แต่เศียรมาหล่อพระองค์ที่ ในกรุงเทพฯ หม่อมฉันไปตรวจดูที่เมืองลพบุรี เมื่อภายหลังก็พบแหล่งเดิมว่าเป็นพระประธานอยู่ในพระวิหารหลวงวัดมหาธาตุ วัดอื่นหาที่มีที่ตั้งพระพุทธรูปขนาดใหญ่เท่านี้ไม่มี”

“I went to cast the royal robe offering (Phra Kathin ceremony) at Wat Thewarat Kunchorn and noticed the face of the main Buddha image in the church, which reflected the Buddha characteristics in the Dvaravati period, but the body was a Rattanakosin-style. This was evidence that “The main Buddha image was the one that Krom Phra Phitak Thewes invited to enshrine from Muang Lopburi. It was widely understood that he would only get the Buddha image head to cast its body in Bangkok. “I went to check it in Lopburi. When later, the source was found that it was the main Buddha image in Phra Viharn Luang, Wat Mahathat. Other temples do not have such a large Buddha image like that.”

หลักฐานที่ยืนยันเกี่ยวกับการหล่อองค์พระพุทธรูปเพื่อเชื่อมต่อกับพระเศียรให้สมบูรณ์ตามที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงมีพระวินิจฉัยไว้ นั้นปรากฏอยู่ในหมายรับสั่งรัชกาลที่ ๓ จุลศักราช ๑๒๑๒ (พุทธศักราช ๒๓๙๓) เลขที่ ๓ กล่าวถึงการหล่อพระศอพระพุทธรูปหน้าตัก ๔ ศอกเพื่อประดิษฐานไว้ใน วัดสมอแครง ความว่า

Regarding the evidence about the casting of the Buddha image in connection with the head completely, according to Somdet Phra Chao Boromwongther Krom Praya Damrong Rajanubhab's judgment, it appeared in the order of King Rama III, 2393 B.E., no. 3. It mentioned the casting of the Buddha image, lap-sized 4 cubits, to be enshrined in the Samo Kraeng Temple.

อนึ่งเพลาบาย ๕ โมงเศษ นายโปนนักการเวร นายจำเนียรเวรกลาโหมมาสั่งว่า ด้วยหลวงนิมิตจ้างช่างหล่อ รับสั่งกรมหมื่นอินทอมเรศใส่เกล้าฯ สั่งว่า ให้ช่างหล่อ ๆ พระศอ หน้าตัก ๔ ศอกใส่ วัดสมอแครงนั้น ให้เกณฑ์สุบที่นอนใหญ่ กรมพลเรือน ว่างหลวงล้อมวังซ้าย ๑ ล้อมวังขวา ๑ (รวม) ๒ สุบ คนชักสุบ ๆ ละ 5 คน กำหนดให้เอาสุบ มาตั้งในพระราชวังแต่ ณ วันแรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๘ อุตราชา เพลาเช้า ครั้นเพลาบายจะได้เททองในวันเดียว แล้วให้ผู้ต้องเกณฑ์ทั้งนี้ทำสุบสุบเตาทองด้วย แล้วให้ไปเบิกเบ้า เบิกฝา เบิกวงว กับเงินไซหูช่างหล่อเอาสุบมาตั้งให้ทันกำหนดรับสั่ง

At about 5 o'clock in the afternoon, Mr. Pon, the caretaker, and Mr. Jamnian, the Guard of Defense, ordered that Luang Nimit hired a casting technician as the order of Krom Muen Inthara Amaret to cast the Buddha image with lap size of 4 cubits. Regarding Wat Samo Khraeng, there was an order to heat the Buddha mold with a large wood. That is, there were the Civil Department, the Royal palace surrounded 1 Wang Sai and Wang Khwa (including 2 molds). 5 aspirators were assigned to set the heating of the Buddha molds in the palace at the waning date of the 14th, month 8, Utrasa (a name of Horoscope year) in the morning. In the afternoon, there would be a Buddha model construction with gold piece pouring ceremony. In this regard, all people concerned set a fire to heat the mold of the Buddha, then there was an order to get the mold, the opener, the keeping steel from a Chai Hu Chinese mechanic to set up the operation according to the time prescribed by the King.

พระบรมวงศานุวงศ์ที่ปรากฏพระนามในหมายรับสั่งดังกล่าวว่าเป็นผู้อำนวยการหล่อพระพุทธรูปในครั้งนั้น คือกรมหมื่นอินทอมเรศ พระนามเดิมคือ พระองค์เจ้าชายโตเป็นพระราชโอรสลำดับที่ ๔๑ ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ประสูติแต่เจ้าจอมมารดาเลี้ยง ในรัชกาลที่ ๓ ทรงสถาปนาเป็นพระเจ้าน้อยยาเธอ กรมหมื่นอินทอมเรศ ถึงรัชกาลที่ ๔ ทรงสถาปนาเป็นพระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหลวงมหิศวรินทรามเรศ

The royal family whose name appeared in the said order was the director of casting the Buddha image at that time was Krom Muen Intharamaret. The original name was Phra Ong Chao Chai To, the 41st son of His Majesty the King Phra Phuttha Lertla Naphalai and the step mother Chao Chom. In the reign of King Rama III, His Majesty appointed Phra Chao Nong Yathoe to be Krommuen Intara Amaret and then Phra Chao Phiyahoe Krom Luang Mahisawarintharamaret in the reign of King Rama IV.

ลักษณะพุทธศิลป์ พระพักตร์ยังคงมีร่องรอยตามอย่างพระพุทธรูปสมัยศิลปะลพบุรี ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๙ คือ พระพักตร์ค่อนข้างเหลี่ยม พระขนงต่อเป็นรูปปีกกา พระเนตรเปิดกว้าง ริมพระโอษฐ์หนา ส่วนรูปแบบอื่น ๆ เป็นรูปแบบที่มีการหล่อซ่อมแซมใหม่ในสมัยรัตนโกสินทร์ ได้แก่ การทำขมวดพระเกศาเล็ก พระรัศมีเป็นเปลวสังฆาฏิแผ่นใหญ่พาดอยู่ที่กลางพระวรกาย

For the characteristics of Buddha image, his face still has traces of Buddha images in the Lopburi period around the 19th century. The face was quite square. Eyebrows were a wing shape. Eyes were wide open and lips were thick. Other forms were the ones that had been renovated during the Rattanakosin period, such as the making of the hair-curling, flame-like halo, and a large sheet of Sangkata lying in the center of the body.

พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามพระประธานในพระอุโบสถว่า พระพุทธเทวราชปฏิมากร เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๕๖ และพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวเมื่อครั้งยังดำรงพระอิสริยยศเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมารเสด็จฯ ไปทรงประกอบพิธียกฉัตรถวายพระพุทธเทวราชปฏิมากร เมื่อวันที่ ๒๒ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๕๑ ต่อมาในวันที่ ๒๗ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๒ พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระสุหร่าย, ทรงเจิมสายสังวาล ถวายพระพุทธเทวราชปฏิมากรและอัญเชิญสายสังวาลคล้องถวายพระพุทธเทวราชปฏิมากร เมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๒

King Bhumibol Adulyadej Maharaj Borommanatbophit graciously named the principal Buddha image in the Ubosot as “ Phra Buddha Thewarat Patimakorn” on February 15, 2556 B.E. And King Vajira Klao, when His Majesty was still crowned Crown Prince Maha Vajiralongkorn, went to perform the tiered Chatra-raising ceremony for Phra Buddha Thewarat Patimakorn on January 22, 2551 B.E. Later on July 27, 2552 B.E., His Majesty King Vajira Klao Chao Yu Hua spread the royal perfume on the Buddha image (Phra Surai), anointed the breast chain of the Buddha, and then put it around Phra Buddha Thewarat Patimakorn on July 28, 2552 B.E.

บทที่ ๓
จิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถ
วัดเทวราชกุญชร วรวิหาร

Chapter 3
Mural Paintings inside the Chapel of
Thewarat Kunchorn Worawiharn Temple

จิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถวัดเทวราชกุญชร วรวิหาร

จิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถวัดเทวราชกุญชร วรวิหาร ไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าเขียนขึ้นเมื่อใด สันนิษฐานว่าน่าจะเขียนขึ้นในช่วงรัชกาลที่ 4-5 และมีการบูรณะในช่วงรัชกาลที่ 6 เนื่องจากมีภาพเครื่องบินแทรกอยู่ในจิตรกรรมเรื่องภิกษุปลงอสุภกัมมัฏฐาน สันนิษฐานว่ามีการเพิ่มเติมภาพเครื่องบินเหล่านี้ในการบูรณะเมื่อพุทธศักราช 2458 ดังที่ปรากฏรายละเอียดในราชกิจจานุเบกษา

Mural Paintings inside the Chapel of Thewarat Kunchorn Worawiharn Temple

There is no evidence of when the mural paintings in the chapel of Thewarat Kunchorn Worawiharn Temple were painted. We can assume that they had probably been painted between the reign of King Rama IV and King Rama V. Then they were renovated during the reign of King Rama VI because some images of planes appeared in the painting called “Monks’ Asubhakammattthan.” We assume that the airplanes painting appeared during the renovation in 2458 B.E. based on the detailed information in the government gazette.

การจัดวางองค์ประกอบงานจิตรกรรมในพระอุโบสถวัดเทวราชกุญชรวรวิหารได้รับอิทธิพลมาจากงานจิตรกรรม แบบพระราชนิยมในสมัยรัชกาลที่ ๔ ซึ่งแตกต่างจากงานจิตรกรรมไทยประเพณีที่เขียนมาแต่ก่อน กล่าวคือ ผนังสกัดด้านหน้าตรงข้ามพระประธาน แต่เดิมนิยมเขียนพุทธประวัติตอนมารวิชัย

The arrangement of the painting components in the chapel of Wat Thewarat Kunchorn Worawiharn has been under the influence of the popular Thai royal paintings of His Majesty King Phra Chomklo Chaoyuhua (Rama IV), and it has become different from other traditional Thai paintings. In the past, the Buddha’s life related to the story of Mara Vichai painted on the front wall opposite a principal Buddha image.

แต่ที่วัดแห่งนี้เขียนภาพตอนโปรด พระพุทธมารดาบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ และผนังหุ้มกลองด้านหน้า ตอนล่างระหว่างช่องประตูเขียนภาพเรื่องสุวรรณสามชาติก ส่วนผนังระหว่างช่องหน้าต่างเขียนเรื่องอสุภกัมมัฏฐาน ๑๐ และเรื่องเสียดภิกษุขณะบำเพ็ญเพียร แทนเรื่อง พุทธประวัติหรือชาดกซึ่งนิยมเขียนในงานจิตรกรรมประเพณี ผนังหุ้มกลองด้านหลังพระประธานเป็นภาพจิตรกรรมเกี่ยวกับวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์ แทนเรื่องเสด็จโปรดพระพุทธรูปแล้วเสด็จจากดาวดึงส์ และเพดานด้านบนเขียนเป็น ลวดลายดาวประดิษฐ์ปิดทองบนพื้นแดง

But in this temple, the painting of the story, “Preaching Dharma to the Mother in Daowadung Heaven, the second heaven where Indra dwells”, was painted and it attained great popularity. The story of Suwanasam Jataka was painted on the wall covering the front drum at the bottom and between the doors. Two stories: “Asubha Kammatthan 10”, and “Tiger Bites a Performing Meritorious Acts Monk”, were painted on the wall between the doors instead of the Buddha's life or Jataka, the popular traditional painting. The paintings of the daily routine of monks have appeared on the wall covering the drum behind the principal Buddha image instead of the story, “Preaching Dharma to the Mother and Descending from Daowadung Heaven, the second heaven where Indra dwells”. Moreover, the pattern of golden stars on a red background was painted at the top of the wall.

มูลเหตุสำคัญที่มีการเปลี่ยนแปลงเรื่องราวและเนื้อหาในการเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังในสมัยรัชกาลที่ ๔ เนื่องจากกระแสอิทธิพลวัฒนธรรมจากตะวันตกในช่วงรัชกาลที่ ๓ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ และคติความเชื่อเกี่ยวกับโลกทัศน์เปลี่ยนไป ส่งผลให้รัชกาลที่ ๔ ซึ่งตอนนั้นทรงผนวชเป็นพระวชิรญาณภิกขุ ทรงปฏิรูป พระพุทธศาสนา ทรงตั้งธรรมยุติกนิกายที่เน้นการกลับไปศึกษาพุทธวจนดั้งเดิม และการเคร่งครัดในพระวินัยสงฆ์ที่ถูกต้อง

The Western culture in the period of King Rama III influenced the important cause of changing the story and content in the painting on the wall in the period of King Rama IV. Especially, because of the scientific concepts and belief in a changing shape of the world, King Rama IV, who was ordained as a monk, reformed Buddhism and found the Dhammayuttika Nikaya, which focuses on studying the original words of the Buddha, and being strict in monastic discipline.

ลักษณะที่ทรงปฏิรูปคือปฏิเสธ แนวความคิดในหนังสือเรื่องไตรภูมิว่ามีไข่มุกซ่อนหลักทางพุทธศาสนา แต่เป็นคัมภีร์ที่พระภิกษุได้เรียบเรียงขึ้นในชั้นหลัง แล้วอ้างว่าเป็นพุทธภูิกา อีกทั้งทรงพยายามตีความพระไตรปิฎกใหม่โดยเน้น แก่นแท้ของพระพุทธศาสนาคือการดับทุกข์ เรื่องราวชาดกจึงถูกตีความว่าเป็นเพียงนิทานธรรมดา” ด้วยแนวคิดดังกล่าว จึงส่งผลต่องานพุทธศิลป์ของฝ่ายธรรมยุติกนิกาย ทำให้เนื้อหาในงานจิตรกรรมเปลี่ยนจากเรื่องราวทางปรัมปราคติ ที่พิสูจน์ไม่ได้มาสู่ความสมจริง ทั้งในด้านของสถานที่ เวลา และบุคคล และเป็นสิ่งที่เห็นได้ในความจริงเชิงประจักษ์

The style of reform is related to the refusal of the concept of the world in Traibhumikatha: the story of the three planes of existence. King Rama IV believed that Buddhist principles weren't related to the concept of the world in Traibhumikatha. He claimed that Traibhumikatha is the story which was composed later by some monks and then it was claimed by those monks as the Buddhist scripture. In this regard, the King attempted to interpret the Tripitaka in a new way focusing the essence of Buddhism which is the end of suffering. Jataka, the story of the Buddha's previous lives, had been interpreted as a tale. The concept of Tripitaka of King Rama IV had affected the Buddhist arts of Dhammayuttika Nikaya. The painting's content had been changed from legendary stories to truths in terms of location, time, people, and empirical truths.

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของภาพจิตรกรรมในพระอุโบสถวัดเทวราชกุญชร วรวิหารจะพบว่า มีเนื้อหา ที่สอดคล้องกับเรื่อง “จตุรารักขกัมมัฏฐาน” หรือ “อารักขกัมมัฏฐาน ๔” ซึ่งหมายถึง กัมมัฏฐานเป็นเครื่องรักษาตน, กัมมัฏฐานเป็นเครื่องรักษาผู้ปฏิบัติให้สงบระงับ มีอยู่ ๔ อย่างคือ พุทธานุสสติ เมตตา อสุภะ และมรณัสสติ แนวคิดดังกล่าว มีที่มาจากคัมภีร์จตุรารักขา สันนิษฐานว่าแต่งขึ้นในลังการาวพุทธศตวรรษที่ ๑๐ - ๑๕

When considering the components of the paintings in the chapel of Wat Thewarat Kunchorn Worawiharn, it is found that there is the content related to the story, “Jaturarukkakammatthan”, or “Arrakkakammatthan 4”. Ar-Rakkakammatthan 4 is a tool which protects the Dharma practioner. Kakammattan is the followers' protection that helps them stay calm. It consists of four parts: Phuttanussati (Consciousness about the Buddha), Metta (Merciness), Asubha (Considering corpse), and Morranassati (Considering death). Such concept is based on the Buddhist scripture called “Jaturarakkha” which is presumed that it had been written during the 10-15 Buddhist century in Lanka.

คัมภีร์นี้ได้รับความนิยมในศรีลังกา และแพร่หลายมายังดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในดินแดนไทยนั้นพบว่าได้รับความนิยมทั้งในล้านนาและ ภาคกลาง ดังจะเห็นได้จากคัมภีร์จตุรารักขาฉบับโบราณ จารด้วยอักษรธรรมล้านนา และบทสวดจตุรารักขาในหนังสือ สวดมนต์พื้นเมืองภาคเหนือ ส่วนภาคกลางในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช มีการสร้างคัมภีร์ จตุรารักขา ฉบับโบราณ จารด้วยอักษรขอม ประดิษฐานไว้ ณ หอพระมณฑิยธรรม วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ต่อมาพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแปลเรื่องจตุรารักขกัมมัฏฐานเป็นภาษาไทยไว้ในพระราชนิพนธ์เรื่อง “อารักขกัมมัฏฐาน ๔” ทรงกล่าวถึงหลักของการเจริญอารักขกัมมัฏฐานไว้ดังความตอนหนึ่งว่า

This Buddhist scripture had become popular in Sri Lanka, and it had been spread to Southeast Asia. In Thailand, it is found that Buddhist scripture had been popular both in Lanna and in the central part of the region. This can be seen in the palm-leaf Jaturarakha manuscript engraved with Lanna alphabets, and the mantra, “Jaturakkha” in the traditional mantra book in Northern Thailand. In the central part of Thailand, in the period of Phrabat Somdet Phra Paramoruracha Maha Chakri Borommanat Phra Buddha Yodfa Chulaloke (King Rama I), there was the creation of the palm-leaf manuscript called “Jaturakka” which was written in Khmer script, and it was enshrined in Phra Monthian Dharma Hall, Wat Phra Sri Rattana Satsadaram. After that Jaturakkakamatthan had been translated from Pali into Thai by Phrabat Somdet Phra Paramenthra Maha Mongkut Phra Chom Klao Chao Yu Hua (King Rama IV). This story is a part of Ar-Rakkakammatthan 4, a story was written by King Rama IV. The king mentioned the principles of Arrakkakammatthan 4. He indicated that

นมตสุคตสฺส

พุทธานุสสติเมตตา จ	อสุภามรณสสติ
อิจฺจิมมา จตฺรารกฺขา	กาตพฺพา. จ วิปสฺสนา

“*Namatthu Sukhathassa*

<i>Putthanussati Metta Ja</i>	<i>Asuphang Moranassati</i>
<i>Ijjima Jaturarakkha</i>	<i>Kathappa Ja Wipassana</i> ”

ให้ภิกษุหมั่นเจริญ อารักขกรรมฐานทั้ง ๔ คือ พุทธานุสสติ ระลึกถึงคุณพระพุทเจ้า เมตตา แผ่ไมตรีในสัตว์ทั้งหลาย ไม่มีประมาณ อสุภะ พิจารณาร่างกายโดยเป็นของไม่งาม มรณสสติ ระลึกถึงความตาย

The monks should practice Ar-Rakkakammatthan 4: Buddhanussati (a reminder of the kindness of the Buddha), Metta (sharing the goodwill with all living creatures without limitation), Asubha (consider the body unattractiveness), and Morranassati (a reminder of the mortality).

เมื่อพิจารณาตามความหมายและประเภทของอาร์กขกัมมัญฐาน ๔ ที่แสดงสัญลักษณ์ในจิตรกรรมฝาผนัง พระอุโบสถวัดเทวราชกุญชร วรวิหาร สามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

When pondering the definition and type of Ar-Rakkakammattan 4 that represents the symbol on the mural painting in the chapel of Wat Thewarat Kunchorn Worawiharn, the definition, and type of the four of Ar-Rakkakammattan can be analyzed as follows:

๑. พระพุทธรูปเทวราชปฏิมากร พระประธานในพระอุโบสถ และภาพจิตรกรรมตอนโปรดพระพุทธมารดา บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์และทรงเทศนาโปรดด้วยสัตตปรกณภีธรรมหรือพระอภิธรรม ๗ คัมภีร์ สื่อถึงอาร์กขกัมมัญฐาน ประเภท “พุทธานุสสติ”

๒. ภาพจิตรกรรมเรื่องสุวรรณสามชาดก เป็นเรื่องราวของพระโพธิสัตว์ตอนบำเพ็ญเมตตาบารมี สื่อถึงอาร์กขกัมมัญฐานประเภท “เมตตา”

๓. ภาพจิตรกรรมเรื่อง อสุภกัมมัญฐาน ๑๐ สื่อถึงอาร์กขกัมมัญฐานประเภท “อสุภะ” และ “มรณัสสติ”

๔. ภาพจิตรกรรมเรื่องเสือกัดพระภิกษุ สื่อถึงอาร์กขกัมมัญฐานประเภท “มรณัสสติ”

1. Prabuddhathewaratpatimakorn, the principal Buddha image, and the painting of the story, “Preaching Dharma to the mother in Doawadung Heaven, the second heaven where Indra dwells”, and “Teaching about Sattapakaranapitham or Pra Apitham 7 Khampee, which represents Arrakkakammattan, a kind of “Buddhanussati”.

2. The painting of the Suwanasam Jataka, a story of the Buddha when performing the acts of mercy and meritoriousness, refers to Arrakkakammattan, a kind of “Metta”.

3. The painting of Arrakkakammattan 10 refers to Arrakkakammattan, a kind of “Asubha” and “Morrnassati”.

4. The painting of the story, "Tiger Bites a Monk", refers to Arrakkakammattan, a kind of “Morrnassati (Death)”.

ภาพจิตรกรรมเรื่องจตุรารักขกัมมัญฐานในพระอุโบสถวัดเทวราชกุญชร วรวิหาร

ผนังหุ้มกลองหรือด้านสกัดหน้าพระประธาน เขียนภาพพุทธประวัติตอนโปรดพระพุทธมารดาบนสวรรค์ ส่วนผนังด้านล่างระหว่างประตูเขียนเรื่องสุวรรณสามชาดก

The painting of Jaturakkakammatthan in the chapel of Wat Thewarat Kunchorn Worawiharn

The painting of the story, " Preaching Dharma to the mother in Doawadung Heaven, the second heaven where Indra dwells", was painted on the front wall opposite the principal Buddha image. The Suwanasam Jataka was painted on the wall covering the front drum at the bottom and between the doors.

เฉพาะภาพพุทธประวัติตอนโปรดพระพุทธรามารดานั้น เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธเจ้าภายหลังจากที่ทรงแสดงยมกปาฏิหาริย์ ได้เสด็จขึ้นไปเทศนาโปรดพระพุทธรามารดาบนสวรรค์ ชั้นดาวดึงส์เป็นเวลา ๓ เดือนตามพุทธประเพณี เป็นการทดแทนพระคุณและค่าน้ำนมของพระพุทธรามารดา ขณะนั้น พระพุทธรามารดาได้ไปอุบัติเป็นเทพบุตรบนสวรรค์ชั้นดุสิตนามว่า “พระสิริมหามายาเทพบุตร” พระอินทร์จึงไปทูลเชิญ ลงมาประทับฟังพระธรรมเทศนาที่สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เมื่อพระพุทธรามารดาได้สดับฟังพระธรรมเทศนาก็บรรลุพระโสดา ปัตติผลเป็นพระอริยบุคคล

The painting of the story, “Preaching Dharma to the mother in Doawadung Heaven, the second heaven where Indra dwells” is about the Buddha after presenting Yamaka Miracles, and then the Buddha went to preach Dharma to his mother for 3 months in Doawadung Heaven (the second heaven where Indra dwells) to express gratitude to his mother according to the Buddhist tradition. At that time his mother emerged as an angel named “Phrasirimahamayateppabutra” in Dusit Heaven. Indra invited her to listen to the sermon in Doawadung Heaven, the second heaven where Indra dwells. After she listened to the sermon, she attained “Sotapattiphala”, the fruition of stream-entry, and became a noble individual.

ใน “พระปฐมสมโพธิกถา” พระนิพนธ์กรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส กล่าวถึงรายละเอียดการ แสดงพระธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้าไว้ดังนี้

In “Prapatomsompotikkatha (first Dharma teaching by the Buddha)”, which was written by Krom Somdet Pra Paramanuchitchinoros, mentioned the presentation’s details of the Buddha sermon as follows:

อธิบายความว่า สมเด็จพระผู้ทรงพระภาคทำพระพุทธรามารดาเป็นประธานแก่ เทพบรรพชั้ทั้งปวง แล้วก็ตรัสเทศนาพระสัจธรรมให้สมควรแก่พระปัญญาบารมี แห่งพระพุทธรามารดา ตั้งต้นแต่พระคัมภีร์ พระอภิธรรมสังคณีนั้นไปโดยอาทินัยว่า กุสลา ธมมา อกุสลา ธมมา อพยากตา ธมมา ยกเป็นบทมาติกาแห่ง

พระอภิธรรมเป็นต้น แล้ววิชันนาการ โดยกัณฑ์ทั้ง ๔ คือ จิตตวิภัตติกัณฑ์ ๑ รูปวิภัตติกัณฑ์ ๑ นิกเขปราสี
กัณฑ์ ๑ อตถุทธารกัณฑ์ ๑ ประดับด้วยภาณวารสิบสามภาณวาร ประดับด้วยพระธรรมชั้นพันสามร้อยพระ
ธรรมชั้น ตรีสเทศนาสิบสองวันจึงจบ เทพเจ้าบรรลุมรรคผลประมาณเจ็ดโกฏิ ลำดับนั้นก็ตรีสเทศนา คัมภีร์
พระวิภังค์สี่ไป แลจำแนกออกซึ่งวิภังค์ ๑๘ ประการ คือ ชั้นชวิภังค์ ๑ आयตनวิภังค์ ๑ ธาตุวิภังค์ สัจจวิภังค์
๑ อินทริยวิภังค์ ๑ ปัจจยาการวิภังค์ ๑ สติปัญญาวิภังค์ ๑ สัมมปปธานวิภังค์ ๑ อิทธิบาทวิภังค์ ๑ โพชฌงควิ
ภังค์ ๑ มัคควิภังค์ ๑ ฌาณวิภังค์ ๑ อัปปมัญญาวิภังค์ ๑ ลิกขาปทวิภังค์ ๑ ปฏิสัมภิทาวิภังค์ ๑ ญาณวิภังค์ ๑
ขุททกวัตถวิภังค์ ๑ ัมมทพวัตถวิภังค์ ๑ ประดับด้วยภาณวารยี่สิบห้าภาณวาร ประดับด้วยพระธรรมชั้น หก
พันห้าร้อยพระธรรมชั้น ตรีสเทศนาสิบสองวันจึงจบ เทพเจ้าบรรลุมรรคผลประมาณ เจ็ดโกฏิ

“The Buddha praised his mother as a chairman for all the deities and gave a sermon called, “Prasattapakaranapidharma”, which was suitable to his mother’s wisdom. According to a scripture of the higher doctrine, “Sungkane”, it is said that “Kusara Dharma Akusala Dharma Uppayakata Dharma” had been considered “Matika”, a funeral chanting, of the higher doctrine, and it was divided into four chapters: Jittavipattikan 1, Rupavipattikan 1, Nikkeparasikan 1, and Uttuttarakan 1. There were 13 Panawan and 300 Phrathamkhan. It took 12 days for the Buddha to finish his preaching. The 7 Koti (many) of deities attained the enlightenment and then he preached about Prawipang, a scripture. Wipang consisted of 18 components: Khantawipang 1, Ayathanawipang 1, Thatuwipang 1, Sajjawipang 1, Intriawipang 1, Pajjayakanwipang 1, Satipattanwipang 1, Sammappathanwipang 1, Itthibathwipang 1, Bojjhongkhawipang 1, Makkhawipang1, Chanawipang 1, Appamanyawipang 1, Sikkhapatawipang 1, Patisampithawipang 1, Yanawipang 1, Khutakawatthuwipang 1 and Thammahatayawattuwipang 1. There were 25 Panawan and 6,500 Phrathamkhan. It took 12 days for Buddha for preaching. The 7 Koti (many) of deities attained the enlightenment.

เทพเจ้าบรรลุมรรคผลประมาณ เจ็ดโกฏิ ลำดับนั้นก็ตรีสเทศนาคัมภีร์พระธาตุกถาสี่ไป จำแนกออก
โดยบทสิบสี่บท มี สงคโห อสงคโห เป็นอาทิ ประดับด้วยภาณวารหกภาณวาร ประดับด้วยพระธรรมชั้น เจ็ด
พันพระธรรมชั้น ตรีสเทศนาทุกวันจึงจบ

Then, the Buddha preached about Prathakatha, a scripture consisted of 14 chapters such as Sangkhaho, Asankhaho respectively. Accordingly, the Dharma preaching consisted of 6 Panawan and 7,000 Phrathamkhan (chapters of Dharma). It took 6 days for the Buddha to finish his preaching.

เทพเจ้าบรรลุมรรคผลประมาณหกโกฏิลำดับนั้นก็ตรัสเทศนาคัมภีร์พระบุคคลปัญญาตีสิบไป จำแนกออกโดยปัญญาตีหกประการ คือ ชั้นปัญญาตี ๑ อายตนปัญญาตี ๑ ธาตุปัญญาตี ๑ สัจจบัญญาตี ๑ อินทรีย์ปัญญาตี ๑ บุคคลปัญญาตี ๑ ประดับด้วยภาณวาร หกภาณวาร ประดับด้วยพระธรรมชั้นห้าพันหกร้อยพระธรรมชั้น ตรัสเทศนาหกวันจึงจบ

The 6 Koti (many) of deities attained the enlightenment and the Buddha preached about the Prapukkkhalapanyat, which consisted of 6 commandments: Khantapanyatti 1, Ayatanapanyat 1, Tatupanyatti 1, Sajjapanyatti 1, Intariyayatti 1, and Pukkalapanyatti 1. There were 6 Panawan and 5,600 Phrathamkhan. It took 6 days for the Buddha to finish his preaching.

เทพเจ้าบรรลุมรรคผล ประมาณหกโกฏิลำดับนั้นก็ตรัสเทศนาคัมภีร์พระกถาวัตตสิบไป จำแนกออกซึ่งสูตรฝ่ายสกวาที่ห้าร้อยสูตร ฝ่ายปรวาที่ห้าร้อยสูตร ประมวลเข้าเป็นพันสูตรด้วยกัน ประดับด้วยภาณวารยี่สิบห้าภาณวาร ประดับด้วย พระธรรมชั้นแปดพันพระธรรมชั้น ตรัสเทศนาสิบสามวันจึงจบ

The 6 Koti (many) of deities attained the enlightenment and then the Buddah preached about the Prakathawattu, a scripture consisted of Sakawa about 500 Sutta (the discourses) and Parawa about 500 Sutta. The total amount of Prakathawattu Scripture was 1,000 Sutta. There were 25 Panawan and 8,000 Phrathamkhan. It took 13 days for the Buddha to finish his preaching.

ตรัสเทศนาสิบแปดวันจึงจบ เทพเจ้าบรรลุมรรคผลประมาณเจ็ดโกฏิลำดับนั้นก็ตรัสเทศนาคัมภีร์พระสมันต มหาปฏิฐานอนันตยี่สิบไป จำแนกออกโดยปัจจัยยี่สิบสี่ประการ ตั้งแต่เหตุปัจจัยเป็นต้นจนอวิตตปัจจัยเป็นที่สุด

It took 18 days for the Buddha to finish his preaching. The 7 Koti (many) deities attained the enlightenment, and then the Buddha preached about Phra Samanta Maha Phatthathan Ananthanai Scripture respectively which consisted of 24 Paccaya (factors) starting from Hetu Paccaya (causes) until Awikhatha Paccaya (ceasing of causes).

ตรัสเทศนาวิชันนาการซึ่งดิกยี่สิบสองดิก มีกุสลดิกเป็นอาทิ แสดงซึ่งนามว่าดิกปฏิฐาน แล้วตรัสเทศนาจำแนกออก ซึ่งทุกร้อยทุก มีสรณทุกเป็นอาทิ แสดงซึ่งนามว่าทุกปฏิฐาน แล้วตรัสเทศนาซึ่งดิกทั้งยี่สิบสองเจือลงในทุกทั้งร้อยทุกะ แสดงนามว่าทุกดิกปฏิฐาน

The Buddha preached about Wiphatchanakan that contained 22 Tika such as Kusoltik which is called Tikaphatthan. Then the Buddha preached about 100 Thuk. Sarana Thuk was the first one and also preached about Thukphatthab. Then he preached about 22 Tika (s). Each Tika was contained in 100 Thuk, and also preached about Thuktikkaphatthan.

แล้วตรัสเทศนาซึ่งทุกร้อยทุกเจ็อลงในติกทั้งยี่สิบสอง แสดงนามว่าติกทุกปัญฐาน แล้วตรัสเทศนาซึ่งติกเปลี่ยนปนระคนลงในติกนั้น ๆ แสดงนามว่าติกติกปัญฐาน แล้วตรัสเทศนาซึ่งทุก เปลี่ยนปนระคนลงในทุกนั้น แสดงนามว่าทุกทุกปัญฐาน สิริเป็นอนุโลมปัญฐานมีนัยหกประการด้วยกัน

Then the Buddha preached Dharma which all parts are included in all 22 Tika called Tikathukkaphatthan and then preached Dharma in which each Tika is changed and integrated which is called Tikatikaphatthan. Then preached Dharma called Tuka which is changed and integrated in that Tuka called Tukatukaphatthan. Accordingly, Siri (Charisma) is, for example, Anulomphatthan which comprises literally 6 points.

แล้วตรัส เทศนาปฏิโลมปัญฐานก็มีนัยหก อนุโลมปัจจนียปัญฐานก็มีนัยหก ปัจจนียอนุโลมปัญฐานก็มีนัยหก แล้วก็สิริรวมรัต เป็นหมู่หมวดว่า กามาวจรธรรมมีประมาณเท่านั้น รูปาวจรธรรมมีประมาณเท่านั้น อรูปาวจรธรรมมีประมาณเท่านั้น ปரியานนธรรมมีประมาณเท่านั้น อปரியานนธรรมมีประมาณเท่านั้น โลกียธรรมมีประมาณเท่านั้น โลกุตระธรรม มีประมาณเท่านั้น

The Buddha preached about Patilomphatthan 6 , Anulompatjaniyaphatthan 6, and Padjaniyanulomphatthan 6. Then the scripture was divided into groups; Gamawajorntham, Rupawajorntham, Arupawajorntham, Pariyapannatham, Apariyapannatham, Lokiyatham, and Lokutaratham.

เทพเจ้าบรรลุมรรคผลประมาณ เจ็ดโกฏิ ลำดับนั้นก็ตรัสเทศนาคัมภีร์พระธาตุกถาสืบไป จำแนกออกโดยบทสิบสี่บท มี สงคโท อสงคโท เป็นอาทิ ประดับด้วยภณวารหภณวาร ประดับด้วยพระธรรมชั้น์ เจ็ดพันพระธรรมชั้น์ ตรัสเทศนาทุกวันจึงจบ

Then, the Buddha preached about Prathatukatha, a scripture consisted of 14 chapters, and Sangkhaho was the first one. There were 6 Panawan and 7,000 Phrathamkhan. It took 6 days for the Buddha to finish his preaching.

เทพเจ้าบรรลุมรรคผลประมาณหกโกฏิลำดับนั้นก็ตรัสเทศนาคัมภีร์พระบุคคลปัญญาตีสิบไป จำแนกออกโดยปัญญาตีหกประการ คือ ชั้นปัญญาตี ๑ आयตปัญญาตี ๑ ธาตุปัญญาตี ๑ สัจจปัญญาตี ๑ อินทรีย์ปัญญาตี ๑ บุคคลปัญญาตี ๑ ประดับด้วยภาณวาร หกภาณวาร ประดับด้วยพระธรรมชั้นห้าพันหก ร้อยพระธรรมชั้น ตรัสเทศนาหกวันจึงจบ

The 6 Koti (many) of deities attained the enlightenment and then he preached about Prapukhalapanyat that consisted of 6 commandments: Khantapanyatti 1, Ayatanapanyat 1, Tatupanyatti 1, Sajjapanyatti 1, Intariyayatti 1, and Pukkalapanyatti 1. There were 6 Panawan and 5,600 Phrathamkhan. It took 6 days for the Buddha to finish his preaching.

เทพเจ้าบรรลุมรรคผล ประมาณหกโกฏิลำดับนั้นก็ตรัสเทศนาคัมภีร์พระกถาตฤสิบไป จำแนกออกซึ่งสูตรฝ่ายสกวาที่ห้าร้อยสูตร ฝ่ายปรวาที่ห้าร้อยสูตร ประมวลเข้าเป็นพันสูตรด้วยกัน ประดับด้วยภาณวาร ยี่สิบห้าภาณวาร ประดับด้วย พระธรรมชั้นแปดพันพระธรรมชั้น ตรัสเทศนาสิบสามวันจึงจบ

The 6 Koti (many) deities attained the enlightenment and then he preached about Prakathawattu consisting of Sakawatee about 500 Sutta (the discourses) and Parawatee about 500 Sutta. The total amount of Prakathawattu was 1,000 Sutta. There were 25 Panawan and 8,000 Phrathamkhan. It took 13 days for the Buddha to finish his preaching.

เทพเจ้าบรรลุมรรคผลประมาณเจ็ดโกฏิลำดับนั้นก็ตรัสเทศนาคัมภีร์พระยมก จำแนกออกซึ่งยมกสิบประการ ตั้งแต่มูลยมกเป็นต้นจนธรรมยมก เป็นปริโยสาน ประดับด้วยภาณวารยี่สิบสี่ภาณวาร ประดับด้วยพระธรรมชั้นสี่พันสองร้อยพระธรรมชั้น

The 7 Koti (many) of deities attained the enlightenment and then then he preached about Phra Yamaka that was comprised of 10 Yamok starting from Mula Yamaka until the last one; Dharma Yamaka. There were 24 Panawan and 4,200 Phrathamkhan.

ติกปัญฐานเท่านั้น ทุกปัญฐานเท่านั้น ติกทุกปัญฐานเท่านั้น ทุกติกปัญฐานเท่านั้น ติกติกปัญฐานเท่านั้น ทุกทุกปัญฐานเท่านั้น สิริเป็นพระอภิธรรมปิฎกประดับไปด้วยจตุรัสติสมันตปัญฐานด้วยประการฉะนี้ แท้จริง

All Tikphatthan, Thukphatthan, Tikthukphatthan, Thuktikphatthan, Tiktikphatthan and Thukthukphatthan which were preached were included in Phra Abhidhammapitaka (the supreme Dharma) that consisted of Jatuweesatisamantaphatthan.

ในคัมภีร์สมันตมหาปฏฐานอนันตณัณนี้ประดับด้วยภาณวารร้อยแปดสิบสองภาณวาร ประดับด้วยพระธรรมชั้น ๓ เก้าพันสี่ร้อยพระธรรมชั้น ๓ ตรัสเทศนานสิบสามวันจึงจบ เทพเจ้าบรรลุมรรคผลประมาณสี่สิบกัฏฐิ ถ้าจะกำหนดจำเดิม แต่คัมภีร์พระอภิธรรมสังคณีมาตราบเท่าถึงพระสมันตมหาปฏฐาน เทพเจ้าบรรลุมรรคผลธรรมาภิสมัยได้ แปดสิบกัฏฐิทั้งสิ้นด้วยกัน

The scripture named Samantha Mahaphatthan Anantthanai consisted of 182 Panawan and 9,400 Phra Dharmakhan. It took 13 days for the Buddha for preaching. Many deities of about 40 Koti attained the enlightenment of Dharma. As we can remember, the scriptures: Phra Abhidharma Sangkhanee and Phra Samantha Mahaphatthan were preached and the deities of about 80 Koti (many) attained the enlightenment.

พระอภิธรรม แปลว่า ธรรมอันประเสริฐ, ธรรมอันยิ่ง เป็นธรรมะที่พระพุทธเจ้าทรงเทศนาโปรด พระพุทธมารดา ถือเป็นหลักธรรมหมวดหนึ่งในพระอภิธรรมปิฎก และเป็นหมวดที่ประมวลพระพุทธพจน์ อันเกี่ยวกับหลักธรรมที่เป็นวิชาการว่าด้วยเรื่องของปรมาตถธรรม (ธรรมที่มีความจริงแท้แน่นอน ที่ดำรงลักษณะเฉพาะตนไว้ โดยไม่ผันแปรเปลี่ยนแปลง มี ๔ ประการคือ จิต เจตสิก รูป นิพพาน) มีทั้งสิ้น ๔๒,๐๐๐ พระธรรมชั้น ๓ จำแนกเป็น ๗ พระคัมภีร์เรียกว่า สัตตปกรณาภิธรรมหรือพระอภิธรรม ๗ คัมภีร์ ได้แก่

Phra Abhidharma means the altimate Dharma, which the Buddha preached to his mother. It is a part of Phra Abhidhammapitaka, and it collected Buddhavacana, the words of the Buddha which is related to moral principles and it is academic. It is about Paramatthadharma. (Dharma is true, unique, and unchangeable.) It consists of 4 components: Citta (mind), Cetasika (mental concomitants), Rupa (body), and Nibbana (the extinction of defilements). There are 42,000 Phra Dharmakhan, and they are divided into 7 scriptures called Sattapakaranaphidharma or Phra Abhidharma 7. The 7 scriptures are as follows:

๑. สังคณี หรือ ธรรมสังคณี มีเนื้อหาว่าด้วยการแสดงหัวข้อธรรมอันเป็นเนื้อหาหลักของพระอภิธรรม
๒. วิภังค์ มีเนื้อหาว่าด้วยการวิเคราะห์หลักธรรมสำคัญ ๑๘ หัวข้อ
๓. ชาตูกถา เป็นคัมภีร์ที่นำเนื้อหาจากคัมภีร์วิภังค์ และมาติกา (แม่บท) จากคัมภีร์ธรรมสังคณีมาจัดเข้าในธรรม ๓ หมวด

๔. บุคคลบัญญัติ มีเนื้อหาว่าด้วยการบัญญัติหรือกำหนดคุณสมบัติของบุคคลทั้งร่างกายและจิตใจ
๕. กถาวัตถุ เป็นคัมภีร์ที่พระโมคคัลลีบุตรติสสเถระ ประธานในการสังคายนาครั้งที่ ๓ เรียบเรียงขึ้น เพื่อแก้ความเห็นผิดของนิกายต่าง ๆ ในพระพุทธศาสนาครั้งนั้น
๖. ยมก มีเนื้อหาว่าด้วยการปจจนา วิสัชนา สภาวธรรม ๑๐ หมวด
๗. ปฏฐาน หรือ มหาปกรณ์ อธิบายสภาวธรรมที่ปรากฏขึ้นด้วยปัจจัย ๒๔ ประการ

1. Sanghani or Dharmasangani, classification of Dharma, referred to Dharma that is the essential of Phra Abhidharma.

2. Vibhanga is referred to an analysis of the important 18 principles.

3. Dhatukatha, a scripture concerning the elements, had been taken from Vibhanga (main scripture), Matika, and Sanghani(scripture), and divided them into 3 groups.

4. Puggalapannatti, a description of individuals, is referred to naming or characterizing the individuals' body and mind.

5. Kathavatthu, the scripture of the fifth book of the Abhidharma Pitaka, was the scripture that Makkhali Gosala, the chairman of the third hearing and Dharma collection, dealt with the corrections of misconceptions in each school (Nikaya) of Buddhism.

6. Yamaka, the scripture of the sixth book of the Abhidharma Pitaka, is referred to Pucchavissajana, questioning and answering, and 10 groups of Sapavadhama, natural phenomenon.

7. Patthana or Mahapakorn, the scripture of the seventh book of the Abhidharma Pitaka, is referred to Sapavadhama originated from 24 Paccaya (conditions).

ภาพจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถวัดเทวราชกุญชรวิหาร แสดงภาพพระพุทธเจ้าเสด็จประทับบนสวรรค์ ชั้นดาวดึงส์ซึ่งตั้งอยู่เหนือยอดเขาพระสุเมรุ จิตรกรได้ใช้เส้นสีเทาแบบ “ลายฮ่อ” ซึ่งได้รับอิทธิพลจากศิลปะจีนมาตั้งแต่ รัชกาลที่ ๓ มีลักษณะเป็นแถบสีคล้ายโอบ” มาแบ่งภาพให้แยกออกมาจากฉากท้องฟ้า ส่วนพระพุทธเจ้าจิตรกรได้กำหนด ให้ประทับนั่งอยู่ในวิมานไพชยนต์บนแท่นบัณฑุกัมพลศิลาอาสน์ของพระอินทร์ ด้านหน้ามีโต๊ะวางพานพุ่ม ๔ พาน และ เทียน ๓ เล่ม ถัดออกมามีราวเทียนขนาดใหญ่ สองฟากมีเทวดามาเฝ้าข้างละ ๓ แถว ด้านซ้ายมือของพระพุทธเจ้า มีพระอินทร์นั่งเฝ้าพร้อมด้วยหมู่เทพยดาในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ส่วนด้านขวาของพระพุทธเจ้าวาดเป็นเทพบุตรคือ พระสิริมหามายาเทพบุตร ประทับอยู่บนแท่นสูงกว่าเทวดาทั้งปวง ตรงตามคัมภีร์พระปฐมสมโพธิกล่าวไว้ว่า “เป็นประธานแก่ เทพยบรรษัททั้งปวง”

The mural paintings in the chapel of Wat Thewarat Kunchorn Worawiharn show the Buddha's life in Daowadung Heaven (the second heaven where Indra dwells) over the top of Phra Sumen Mountain. Since the period of King Rama III, Chinese arts have influenced the Sintao line, "Line-Hor", used by the painters for separating the picture from the sky screen. The Sintao line is similar to a color swatch of a bow. The Buddha has been set by the painters to reside on Bhundhukhammpol, a stone seat of Indra in Phaichayon Heaven. The front of the Buddha consists of 4 Phan Phum (4 flower trays with a pedestal in Thai style), 3 candles, and a candlestick respectively. There are 3 lines of deities between two sides. On the left, Indra is sitting among the deities in Daowadung Heaven; moreover, on the right of the Buddha, there is a painting of Phra Sirimahamaya sitting on a seat, which is higher than other deities' seats. It is related to the scripture called Phra Pathomsomphothikatha stating that the Buddha became the chairman for all the deities.

ภาพตอนเสด็จโปรดพระพุทธรูปมารดาบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์นี้แสดงถึงการให้ความสำคัญแก่พระอภิธรรมปิฎก ซึ่งถือเป็นหมวดธรรมสูงสุด ตัวอย่างจิตรกรรมลักษณะนี้พบได้ในวัดที่มีการสถาปนาในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เช่น วัดทองนพคุณ วัดมหาพฤฒาราม

The painting of the story, "Preaching Dharma to the mother in Tavatimsa Heaven, the second heaven where Indra dwells" shows the importance of Abhidhammapitaka, the highest scripture of all Dharma. These paintings can be seen in the temples found in the period of King Rama IV, such as Wat Thong Noppakhun, and Wat Maha Phruettharam.

ที่มีการวาดตู้พระไตรปิฎกบรรจุคัมภีร์ใบลานไว้ที่ผนัง สกัสดตรงข้ามพระประธาน แม้ว่าที่วัดเทวราชกุญชร วรวิหารจะวาดเป็นภาพโปรดพระพุทธรูปมารดา แต่ก็แสดงคติการให้ ความสำคัญต่อพระอภิธรรมอันเป็นหมวดธรรมสูงสุดเช่นกัน

On the wall across from the principal Buddha image, there is a painting of the Tipitaka cabinet containing the palm-leaf manuscripts. The story, "Preaching Dharma to the Mother of the Buddha" was painted in the chapel of Wat Thewarat Kunchorn Worawiharn, and it focused on Pra Abhidharma, the highest scripture.

ส่วนเรื่องสุวรรณสามชาดกที่อยู่บริเวณผนังด้านล่างระหว่างช่องประตูด้านหน้าพระอุโบสถ เขียนฉาก
อาศรม ในป่า การวาดต้นไม้ใช้วิธีจุ่มแปรงแต้มสีเป็นแถบเพื่อให้เป็นพุ่ม ภูเขาต่าง ๆ มีการตัดเส้นแรงๆ เพื่อให้
เกิดมิติ ตอนบนซ้ายของภาพเป็นรูปสุวรรณสามท่ามกลางฝูงกวาง ขณะที่ลูกศรมาประชิดตัว มีพระเจ้าปิลัยกข
ราชเป็นผู้แผลง ตอนกลางของภาพเป็นพระเจ้าปิลัยกขราชกำลังแบกหม้อน้ำไปยังอาศรม ภาพตอนล่างขวา
เป็นภาพของทูกุลดาบสกับ นางปาริกากำลังรอคอยสุวรรณสามกลับมาที่หน้าอาศรม

The ashram in the forest, the story of the Suwanasam Jataka, was painted at the
bottom of the wall, which was between the front doorway of the chapel. To draw a tree, the
painters used the brush to make color swatches to create the bushes and mountains.
Shade drawing had been used to increase the dimension on the left of the painting describing
the story of Suwanasam, who was surrounded by deer while being shot with an arrow of Pra
Chao Pinyakkarat. In the middle of the painting, Pra Chao Pinyakkarat was bringing a water pot
to the ashram. For the painting at the right bottom, Thukuldbos and Parika were waiting for
Suwanasam's return in front of the ashram.

พระเจ้าปิลัยกขราชกำลังจะนำหม้อน้ำขึ้นไปปรนนิบัติรับใช้ เครื่องแต่งกายของบุคคลในภาพยังเป็น
แบบจิตรกรรมไทยประเพณีคือแต่งเครื่องทรงอย่างกษัตริย์ และมีท่าทาง อย่างนาฏลักษณ์ ดังจะเห็นได้จากท่า
แผลงศรของพระเจ้าปิลัยกขราช

Pra Chao Pinyakkarat was preparing to serve water in a water pot. People in the painting
put on traditional Thai clothes. They dressed like a king and seemed to be in a performance,
and we can see this clearly from an act of Pra Chao Pinyakkarat while shooting an arrow.

เรื่องสุวรรณสาม เป็นชาดกลำดับที่ ๕๔๐ ในหนังสืออรรถกถานิบาตชาดก เป็นเรื่องที่ ๓ ในมหานิบาต
หรือ ทศชาติชาดก มีเรื่องโดยสังเขปว่าพระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นสุวรรณสามกุมาร เป็นบุตรของทูกุล
ดาบสกับนางปาริกา ซึ่งเป็นบุตรนายพราน หลังจากแต่งงานกันได้ออกบวชเป็นดาบสและดาบสนี้อยู่ในอาศรม
กลางป่า

Suwanasam is the 540th story of Jataka, a part of the book called Atthakhathanibaht
Jataka. It is the 3rd story of Mahanibaht or Tossachat Jataka. Suwanasam is about the Buddha's
life when he was born as Suwanasam, a son of Thukuldbos and Parika, a hunter's daughter.
After the marriage, his parents were ordained and turned into hermits in the ashram in the
middle of the forest.

ทั้งสองได้ออกไปหา ผลไม้ปรากฏว่าฝนตกจึงไปหลบในร่มไม้ที่อยู่บนยอดจอมปลวก ฝนได้ชะล้างเหงื่อของทั้งสองไปถูกจมูกของอสรพิษร้าย ที่อาศัยอยู่ในจอมปลวก อสรพิษโกรธจึงพ่นพิษออกมาถูกตาของดาบส และดาบสเนืองนบอดสนิท

They were leaving to get some fruits when it rained. So, they rested under the shade of the tree on the top of an anthill. The rain washed away the hermits' sweat, and it flowed through the nose of the adder living in the anthill. Immediately, the adder got angry and poisoned the hermits' eyes until they became blind.

สุวรรณสามจึงปรนนิบัติ และออกไปหาผลไม้มาเลี้ยงดูบิดามารดาเสมอมา วันหนึ่งสุวรรณสามออกไปตักน้ำ ขณะนั้นพระเจ้าปิลัยกษราชเสด็จ ประพาสออกล่าสัตว์ ทอดพระเนตรเห็นสุวรรณสามอยู่ท่ามกลางฝูงสัตว์ที่เดินตามมากมาย

After that Suwanasam had to take care of his parents and went out to get some fruits for them. One day, when Suwanasam went out to get some water, Pra Chao Pinyakkarat went hunting and saw Suwanasam among lots of animals following him.

จึงทรงสงสัยว่าเป็นมนุษย์ หรือเทวดา และทรงคิดที่จะยิงเพราะเกรงว่าถ้าเข้าไปได้ถามสุวรรณสามจะหนีพระองค์ไป

Pra Chao Pinyakkarat wondered if Suwanasam was a human or deity. He pondered and would like to shoot Suwanasam because he was afraid that if he got close to Suwanasam, he might run away.

จึงทรงซ่อนพระองค์ ในพุ่มไม้แล้วยิงธนูอาบยาพิษไปยังสุวรรณสามจนได้รับบาดเจ็บสาหัส แต่สุวรรณสามไม่โกรธ กลับแสดงเมตตาจิตต่อ พระเจ้าปิลัยกษราช แล้วกล่าวคาถาถามไปอย่างสุภาพว่า

So, he decided to hide in the bush and shot a poisonous arrow at Suwanasam, and as a result, he received a serious injury. Suwanasam did not get angry at Pra Chao Pinyakkarat. He became friendly with Pra Chao Pinyakkarat and asked him politely,

ใครหนอยิงเราผู้ประมาท ขาดเจริญเมตตาจิตเสีย ในขณะนั้นผู้แบกหม้อน้ำไป กษัตริย์ หรือเวสชนคน
ไหนยิงเราซ่อนกายอยู่เนื้อของเราอันบุคคลพึงกินก็ทำไม่ ความต้องการ ด้วยหนังของเราก็อ้อมไม่มีแก่ใคร ๆ

“Who shot me while I was careless? You were unkind. At that time there was a person carrying a water pot. Who shot me and hid? Were you a king or anyone who shot me? Nobody needed to eat my flesh. My skin (body) was not useful to anyone.

เมื่อเช่นนี้บุรุษนี้มายิงเราไม่สำคัญจิตให้เห็นเป็นประโยชน์ เสียก่อนด้วยเหตุการณอะไรหนอ ท่านคือ
ใครหรือเป็นบุตรของใคร เราจะรู้จักท่านได้อย่างไร เรากลามท่าน ท่านจงบอก ทำไมท่านยิงเราแล้วซ่อนตัวเสีย
...”

You shot me for the sake of nothing. Who were you? Who were your parents? How could I get to know you? I asked you, so please let me know why you shot me and then hid.”

เมื่อได้ยินเช่นนั้นพระเจ้าปิลัยกษราชจึงดำริว่า “บุรุษนี้อันเรายิงด้วยศรกำซาบด้วยยาพิษ แม้ล้มแล้ว
ไม่ดำไม่ตัดพ้อเรา เรียกหาด้วยถ้อยคำอันน่ารักดูบุทคลจับพื้นหัวใจ เราจักไปหาบุรุษนี้ พระเจ้าปิลัยกษราช
จึงเสด็จออกจากพุ่มไม้และได้สนทนากับสุวรรณสามจนทราบเรื่องทั้งหมด จึงทรงสำนึกได้และจะเลี้ยงดูบิดา
มารดา แทนสุวรรณสาม

When Pra Chao Pinyakkarat heard those words, he pondered that “This man, whom I shot with a poisonous arrow and fell, did not blame me. He called me using polite words, so I would go to meet that man.” Then Pra Chao Pinyakkarat got out of the bush, talked to Suwanasam, and understood everything. He felt ashamed and would take care of Suwanasam’s parents instead of him.

พระเจ้าปิลัยกษราชจึงทรงถือหม้อน้ำไปยังอาศรมและบอกแก่ดาบสดาบสินีทั้งสองว่าตนเป็น ผู้ยิง
สุวรรณสามจนถึงแก่ชีวิต ด้วยอำนาจความเมตตาของสุวรรณสามจึงทำให้นางพสุนธิเทพิตามาช่วยชีวิต ทั้ง
บิดามารดาก็มีดวงตาเห็นได้เป็นปกติ

Pra Chao Pinyakkarat brought a water pot to the ashram and told Suwanasam’s parents that he killed Suwanasam. Because of Suwanasam’s kindness, Pasoontharee, a deity, saved him and helped his parents see everything as usual.

สุวรรณสามจึงเทศนาแก่พระเจ้าปิลัยกษราชให้ทรงตั้งมั่นในทศพิธราชธรรม จึงทรงบำเพ็ญทานรักษาศีล เมื่อสวรรคตได้เสวยสุขบนสวรรค์ ส่วนสุวรรณสามได้เลี้ยงดูบิดามารดาเมื่อสิ้นชีวิต ได้ไปบังเกิดในพรหมโลก

Suwanasam taught Pra Chao Pinyakkarat so that he practiced Dasarajadhamma, ten principles of Dharma for the kings. Pra Chao Pinyakkarat gave alms and practiced precepts, and when he died, he was born in the heaven with a good time. For Suwanasam, he took care of his parents and after his death, he was born in Brahmaloaka, the Brahma heaven.

การให้อภัยไม่โกรธตอบของสุวรรณสามนี้ถือเป็นเมตตาบารมีที่ยิ่งใหญ่ การนำเรื่องสุวรรณสามชาดกมา วาดเป็นภาพจิตรกรรมในพระอุโบสถวัดเทวราชกุญชร วรวิหารเพียงเรื่องเดียว จึงสื่อความหมายถึง “เมตตา” ในหลัก อารักขกัมมัฏฐาน ๔ ที่ให้ภิกษุหมั่นเจริญเมตตาคือการแผ่ไมตรีไปยังสัตว์ทั้งหลายนั่นเอง

Suwanasam's forgiveness was a great kindness. The selection of Suwanasam Jataka painted on the wall of Wat Thewarat Kunchorn Worawiharn used to refer to Metta, goodwill, in the principle of the four Arrakhakammathan which allows all the monks practice Metta, sharing goodwill with others.

ผนังระหว่างหน้าต่างด้านซ้ายและขวาของพระประธาน เขียนเรื่องอสุภกัมมัฏฐานและเรื่องเสือกัดพระภิกษุที่กำลังบำเพ็ญเพียร ในส่วนของอสุภกัมมัฏฐานนั้น เป็นการพิจารณาอสุภกัมมัฏฐานที่ยึดเอาซากศพเป็นอารมณ์ เป็นธรรมข้อหนึ่ง อยู่ในอารักขกัมมัฏฐาน ๔ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์เกี่ยวกับการพิจารณาอสุภะว่า มีวิธีปฏิบัติดังนี้

The wall between the right and left sides of windows and on the right of the principal Buddha image was painted two stories: “Asubha Kammatthan 10”, and “Tiger Bites a Performing Meritorious Acts Monk”. Regarding Asubha Kammatthan, it is related to pondering and focusing on the corpse. It is a part of Arrakhakammathan 4. King Rama IV wrote the story about pondering Asubha in practice and it was as follows:

“...เมื่อจะเจริญอสุภภาวนา เริ่มว่า อัย โข เม กาโย อุทุธิ ปาทตลา อโธ เกสมัตถกา ตจปริญโต ปุโร นานปการสส อสุจิโน กายของเรา นี้ เบื้องบนแต่พื้นเท้าขึ้นไป เบื้องต่ำแต่ที่ สุดผมลงมา มีหนังเป็นที่ สูดรอบ เต็มด้วยของไม่สะอาดต่าง ๆ อตถิ อิมสมิ กาเย มีอยู่ในกายนี้ เกสา ผมทั้งหลาย โลมา ขนทั้งหลาย นขา เล็บ

ทั้งหลาย ทนตา ฟันทั้งหลาย ตโจ หน้ มัส เนื้อ นหารู เส้นเอ็นทั้งหลาย อฏฐี กระดูกทั้งหลาย อฏฐิมิณซ์ เยื่อ
ในกระดูก วุกกั ม้าม หทัย หัวใจ ยกนั ตับ กิโลมกั พังผืด ปิหกั ไต ปปผาสั ปอด อนตัง ใส้, ใส้ใหญ่ อนตคคุณั
สายรัดใส้ ใส้สั้น อุทรียั อาหารตั้งท้อง กรีสั ซึ่ ปิดตัง ดี เสมหั เสดด, มวก ปุพโพ หนอง, น้ำเหลือง โลหิต เลือด
เสโท เหงื่อ, เหื่อ เมโท มนซ์ อสสุ น้ำตา วสา มนฺเหลว, เปลมัน เชโพ น้ำลาย สิงฆาณิกา น้ำมูก ลสิกา ไขข้อ
มุตตัง มูตร เอสายั เม กาโย อุทธั ปาทตลา อโธ เกสมตถกา ตจปริยนโต บุโร นานปการสส อสุจิโน ภายของ
เรานี้ เบื้องบนแต่พื้นเท้าขึ้นไป เบื้องต่ำแต่ที่สุคตมลงมา มีหนึ่งเป็นที่สุคตรอบเต็มไปด้วยของไม่สะอาดต่าง ๆ
อย่างนี้....”

“When practicing Asubha Phawana, let’s start saying “Ayang Kho Mei Khayo Autthung Pathatala Atho Khesamatthakhatha Thajapariyantho Pooro Nanappakarassa Asujino”. Our body comprised feet, hair, and skin around the body. It was full of filthy things. Autthi Imassamue (being in the body) The filthy things in our body consisted of Kesa (hair) Loma (hair/fur), Nakha (nails) Thantha (teeth), Thajo (skin), Mungsung (flesh), Naharoo (tendons), Autthee (bones), Autthiminchang (tissue in bones), Wagkhang (spleen), Hathayang (heart), Yakhanang (livers), Kilomakhang (fascia), Pihakang (kidney), Phapphasang (lung), Unthang (intestine/large intestine), Anatkhunang (small intestine), Uthariyang (food in stomach), Kareesang (stools), Pitthang (gallbladder), Semhang (phlegm), Phuppho (pus/lymph), Lohithang (blood), Seitho (sweat), Meitho (fat), Aussu (tear), Wasa (liquid fats), Khero (saliva), Singkhanikha (phlegm), Lasikha (marrow), and Mutthang (urine). “Asayang Mei Khayo Autthang Pathatala Atho Kesamatthakha Thajapariyantho Pooro Nanappakarassa Asujino” Our body comprised feet, hair, and skin around the body. It was full of filthy things.

รูปแบบของการพิจารณาอสุภกัมมัญฐานมีทั้งหมด ๑๐ วิธี ปรากฏอยู่ใน “คัมภีร์พระวิสุทธีมรรค” ซึ่ง
พระพุทธ โฆษาจารย์ พระเถระชาวชมพูทวีปทรงขึ้นในลังกา พระคัมภีร์วิสุทธีมรรคนับเป็นคัมภีร์ทาง
พระพุทธศาสนาที่สำคัญ ยิ่งคัมภีร์หนึ่ง การนำเนื้อหาจากคัมภีร์ดังกล่าวมาเขียนเป็นภาพจิตรกรรมปรากฏ
ตั้งแต่สมัยอยุธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ ทั้งจิตรกรรมในสมุดภาพสมัยอยุธยา จิตรกรรมฝาผนังที่วิหารทิศ
ตะวันออกของวัดพระเชตุพน และที่หลังบานประตูหอไตรวัดระฆังโฆสิตาราม จิตรกรรม เรื่องอสุภกัมมัญฐาน
ได้รับความนิยมนามากที่สุดในสมัยรัชกาลที่ ๔ โดยมีต้นแบบอยู่ที่จิตรกรรมในพระอุโบสถวัดโสมนัสวิหาร

There are 10 types of pondering Asubhakkhammatthan appearing in Phra Wisutthimak, a scripture which Phra Buddhakosajarn, a senior monk from India, composed in Lanka. Phra Wisutthimak is regarded as one of the important Buddhism scriptures. The use of Phra

Wisutthimak's content for the painting took place in the period of Ayutthaya, Thonburi, and Rattanakosin. This kind of painting was found in a scrapbook, mural paintings at the chapel in the east of Wat Phra Chetuphon, and behind the door of the hall for keeping the scriptures at Wat Rakhang Kositaram. The Asubhakhammatthan was the most popular issue in the period of King Rama IV, and the original painting of this story appeared in the painting of Wat Sommanat Wiharn's chapel.

ภาพจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถวัดเทวราชกุญชรวรวิหารเขียนภาพการปลงอสุภกัมมฐาน ๑๐ ไว้ครบถ้วน เรียงลำดับภาพตั้งแต่ด้านซ้ายของพระประธานวนตามเข็มนาฬิกาไปสุดที่ผนังด้านขวามือของพระประธาน แต่ละภาพเขียนเป็นพระภิกษุสงฆ์กำลังยืนพิจารณาซากศพแต่ละประเภทและซักผ้าบังสุกุล มีฉากหลังเป็นป่าและทิวทัศน์ ธรรมชาติ เช่น ภูเขา แม่น้ำ เป็นต้น การเขียนภาพมีระยะใกล้-ไกล เห็นได้จากต้นไม้ที่อยู่ระยะใกล้จะมีขนาดใหญ่ ต้นไม้ ที่อยู่ระยะไกลจะมีขนาดเล็ก เทคนิคการวาดต้นไม้ใช้แปรงจุ่มสีแต้มเป็นแถบเพื่อให้เป็นรูปพุ่มไม้โดยไม่ต้องตัดเส้น ให้เห็นเป็นใบไม้ ส่วนจีวรของพระภิกษุมีริ้วรอยยับตามธรรมชาติ มีเทคนิคการตัดเส้นจีวรโดยการแรเงา แต่ลักษณะ ใบหน้าและร่างกายของพระภิกษุยังคงเขียนตามแบบโบราณ โดยตัดเส้นวงโค้งของใบหน้าแบบตัวพระ - นาง

The mural paintings in the chapel of Wat Thewarat Kunchorn Worawiharn show the complete painting of how to consider Asubhakhammatthan 10 in order, going clockwise from the left to the right of the principal Buddha image. Each painting has the standing monks looking into each type of corpse and washing a funeral robe. The rear of a scene shows the forests, views, and natural views, such as mountains, rivers, etc. The painting has both a short and long-distance view. The paintings of the large trees can be seen from the near sight, but the small trees from the far sight. Techniques used to draw the trees are as follows: loading paint onto the brush, and using the brush to make color swatches to create the bushes without bolding the drawing lines to make the leaves. The monk's yellow robe has some creases. The shading technique was used to bold the drawing lines of the yellow robe, but the painters used the traditional painting to draw the face and body of the monk by bolding the drawing lines on the curve face of an actor and actress.

อสุภกัมมฐาน 10

จิตรกรรมฝาผนังในวัดเทวราชกุญชร วรวิหาร

Asubhakammatthan 10

Mural Paintings inside the Chapel of Wat Thewarat Kunchorn Worawiharn

วินีลกอสุก

๑. วินีลกอสุก คือร่างผีอันมีสีต่าง ๆ คือสีแดง สีขาว สีเขียว เชื้อกัน มีสีอันแดงในที่อันมีเนื้อมาก มีสีขาวในที่ประกอบด้วย หนอง มีสีอันเขียวโดยมากปกคลุมไปด้วยผ้าสาฎกอันเขียว อาศัย ที่มีสีเขียวโดยมากจึงชื่อว่า วินีลกอสุก เหมาะกับผู้ที่มีความกำหนัด ยินดีโดยผิวพรรณ เพราะในอสุกนี้สื่อแสดงให้เห็นว่าผิวพรรณนี้ ต้องถึง วิปริตเขียวมอมหม่นหมองไปโดยธรรมดา

Vini Laka Asubha

1. Vini Laka Asubha is a ghost with different colors: red and white. A reddish color is in a very fleshy place. There is a white color in an ulcer area. A green color is mostly covered with a green Sadok robe. The ghost likes living with a lot of green, so named Vini Laka Asubha which is suitable for people who have a sexual emotion easily and have a pleasure on skin or beauty of body. Because in this figure, it indicates that this skin must be normally, dull, dark green.

हतวิกขิตตกอสุก

๒. หตวิกขิตตกอสุกนั้น คือซากผีอันบุคคลผู้เป็นเวร สับฟันด้วยเครื่องศาสตราวุธในอังคาพยพใหญ่ น้อยให้เป็นริ้วเป็นรอย ดังกากบาท อสุกดังกล่าวนี้เหมาะกับผู้กำหนดยินดีในสรีระสมบัติ ที่ติดต่อกันพร้อมเพรียง เพราะในอสุกนี้สื่อแสดงให้เห็นว่าความ ติดต่อกายนี้ ต้องหลุดลุ่ยแตกหักไปโดยธรรมดา

Hatavika Khittaka Asubha

2. Hatavika Khittaka Asubha is a ghostly corpse whose wretched person is chopped off by an artifact in Angka Phayap, large and small, into a streak of a cross. Such this corpse is suitable for people who are pleased with the physical properties that are contacted in unison. Because in this abyss it implies that this body contact must be completely and naturally broken.

โลหิตอสุก

๓. โลหิตอสุกนั้น คือร่างผีอันแปดเปื้อนด้วยโลหิต อันไหลเอิบออกจากสรีระประเทศนั้น ๆ เหมาะกับผู้ที่มีความกำหนัด ยินดีโดยความงามกาย ที่บุคคลตกแต่งด้วยเครื่องประดับต่าง ๆ เพราะในอสุกนี้สื่อแสดงให้เห็นว่ากายที่ประดับให้งามนี้เป็นปฏิภูม แปรเปื้อนด้วยน้ำเลือดโดยธรรมดา

Lohita Asubha

3. Lohita Asubha is a ghost polluted by the blood that flows from that body. Such this corpse is suitable for those who are determined and delighted by the beauty of the body in which a person is decorated with various decorations. Because in this abyss it implies that this beautiful body is generally polluted with blood.

วิกขิตตกอสุภ

๔. วิกขิตตกอสุภ คือซากผีอันบุคคลทิ้งไว้ให้ตกเรี่ยราย อยู่ในที่นั้นๆ มีอยู่ข้าง ๑ เท้าอยู่ข้าง ๑ ศีรษะอยู่ข้าง ๑ เหมาะกับ ผู้ที่กำหนดยินดีโดยลีลาอาการกิริยาเอื้องกรายยกย่องแห่ง อวัยวะน้อยใหญ่ เพราะในอสุภนี้ ส่อแสดงให้เห็นว่าอวัยวะน้อยใหญ่ แยกกันโดยธรรมดา

Vikakhit Taka Asubha

4. Vikakhit Taka Asubha is the ghostly remains that people have left to fall in that place. That is to say, hands were left on one side, foot on one side, head on side. Such this corpse is suitable for people who are pleased with the movements of the body of small and large organs. Because in this abyss it implies that the small and large organs are normally separated.

อัญฐิกอสุภ

๕. อัญฐิกอสุภนั้น คือซากผีมีแต่ร่างกระดูกทั้งสิ้นแล มีอยู่แต่กระดูกอันเดียวก็ได้ชื่ออัญฐิกอสุภ เหมาะกับผู้มักกำหนด ยินดีโดยกระดูกฟันสมบูรณ์ เพราะในอสุภนี้ ส่อแสดงให้เห็นว่า กระดูกฟันนี้เป็นปฏิภูมิต้อง หลุดถอนไปโดยธรรมดา

Atthika Asubha

5. Atthika Asubha is a ghost corpse with only all bones and only one bone. Such this corpse is suitable for people who are often pleased with possessions of the complete tooth bone. Because in this abyss, it implies that the bone of the teeth is normally sewage.

วิปุกพอกสุภ

6. วิปุกพอกสุภ คือร่างผีอันมีน้ำเหลืองแลหนองอันไหล ออกมาในที่อันปริแลเปื้อยออกฟุ้งนั้น เหมาะกับผู้กำหนดยินดี โดยสรีระอันปรนปรุทาบทาด้วยเครื่องหอม เพราะในอสุภนี้ ส่อแสดงให้เห็นว่าเครื่องหอมที่ทาบทาในกายนี้ ต้องถึงวิปริต เครื่องหอมกลับไปเป็นกลิ่นเหม็นโดยธรรมดา

Wipuppaka Asubha

6. Wipupaka Asubha is a yellowish and pus-like ghost that flows out in a decaying place. Such this corpse is suitable for the persons who are welcomed by the delicate body painted with incense. Because in this abyss, this implies that the incense applied in this body must reach the warp. The fragrance returns to a normal bad smell.

อุทฐมาตกอสูก

๗. อุทฐมาตกอสูกนั้น คือร่างกายฝ่อแห้งขึ้นโดยลำดับ จำเดิมแต่วันสิ้นแห่งชีวิตพองบวมขึ้นบริบูรณ์ไปด้วยลม เหมาะกับ ผู้ที่กำหนดยินดีในทรวดทรงสัญญาณ เพราะในอสุกนี้สื่อแสดงให้ เห็นว่าสรีรสัญญาณนี้ต้องถึงความวิปริตพองขึ้นโดยธรรมดา

Utthama Taka Asubha

7. Uthuma Taka Asubha is the body of a ghost that swells in the same order from the end of life, swollen, swollen, filled with wind. Such this corpse is suitable for those who wish to delight in the body shape. Because in this corpse, it implies that this physiology must naturally be swollen.

ปุพวกอสูก

๘. ปุพวกอสูกนั้น คือร่างฝ่อแห้งเต็มบริบูรณ์ด้วยกิมิชาติ หมู่นอนเบียนบ่อนคลานอยู่ทั่วสรีรประเทศต่าง ๆ เหมาะกับ ผู้ที่กำหนดยินดีโดยความที่ถือว่ากายเป็นของแห่งเราแท้ เพราะ ในอสุกนี้สื่อแสดงว่ากายไม่เป็นของตน เป็นของสาธารณ์ทั่วไปแก่ หมู่นอนทั้งหลายโดยธรรมดา

Puruwakha Asubha

8. Puruwakha Asubha is a corpse which is full of plenty of worms creeping around the body. It suits a person who is willing to believe that the body is ours. This Asubha shows that the body doesn't belong to us, but it normally belongs to the public of all the worms.

วิกขายิตกอสูก

๙. วิกขายิตกอสูกนั้น คือซากฝ่อแห้งสัตว์ทั้งปวงเป็นต้นว่า สุนัขบ้านสุนัขจิ้งจอกกัดทั้งย่อย่างโดยอาการต่าง ๆ เหมาะกับ ผู้ที่กำหนดยินดีโดยแห่งเนื้อที่เป็นปัจจัยแก่กิเลสอันแรงกล้า เพราะในอสุกนี้สื่อแสดงให้เห็นว่าแห่งเนื้อเหล่านี้ต้องถึงความวิปริต ไปโดยธรรมดา

Vikhayitaka Asubha

9. Vikhayitaka Asubha is the corpse that dogs and foxes bite and pull it with different manners. It suits a person who is willing for a piece of flesh that becomes a necessity of life (strong desires). This Asubha shows that normally, the flesh will be abnormal.

วิจยททกอสูก

๑๐. วิจยททกอสูกนั้น คือร่างผีอันขาดเป็น ๒ ท่อน ท่ามกลาง มีกายขจัดขจายจากกัน เหมาะกับผู้ที่กำหนดยินดี โดยท่อนกายอันเป็นแห่งทึบ เพราะในอสูกนี้สอดแสดงให้เห็นว่า ภายในกายนี้เป็นโพรงช่องอยู่เป็นธรรมดา

Vitchatthaka Asubha

10. Vitchatthaka Asubha is the corpse which is separated into two parts. It is separated from each other. It suits a person who is pleased with the body, a thick piece. This Asubha indicates that there is normally a cavity inside the body.

เรื่องอสูกกัมมัฏฐาน ๑๐ นอกจากจะจัดอยู่ในหมวดของอารักขกัมมัฏฐาน ๔ แล้ว ยังจัดอยู่ในหมวดมรณัสสติได้เช่นกัน เนื่องจากมีการพิจารณาและนึกถึงความตายของสัตว์ทั้งหลาย ดังพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ว่า

The issue of Asuphakammatthan 10, in addition to being in the category of the four Arak Khammatthan, is in the category of Moranasati as well. This is because it considers the death of all animals. As the royal writing of His Majesty King Mongkut said...

"มรณ มรณ ความตาย ความตาย ให้ผู้เจริญนั้นแลดูสัตว์ทั้งหลายที่ตายแล้ว ๆ ณ ที่นั้น ๆ นึกถึงความตายของสัตว์ทั้งหลาย ที่มีสมบัติตนเคยเห็นแล้วตายไปๆ เป็นอารมณ์ ประกอบสติด้วย สังขด้วย ญาณที่รอบรู้ด้วย ให้มนสิการความทำในจิตเป็นไปว่า อรุโว ชีวิต ชีวิตของเราไม่ยั่งยืน ๆ ดังนี้เป็นต้นนั้น เทอญ...

"Death, death, death. Let the prosperity look at the dead animals there. Think of the deaths of animals whose possessions they had seen and die. Take this as consideration of emotions which compose of consciousness with a conscious mind. Keep this in mind that "Athuva Vo, our lives are not permanent or eternal. This is a case for our consideration.

ส่วนเรื่องเสือกัดพระภิกษุนั้น เป็นภาพลำดับแรกบนผนังด้านซ้ายมือของพระประธาน ก่อนที่จะเริ่มเรื่อง อสุภกัมมัฏฐาน มีลักษณะเป็นภาพพระภิกษุนั่งสมาธิอยู่กลางป่า มีเสือกำลังกัดขาคอและมีเลือดไหลออกมา ภาพดังกล่าวนี้ไม่ได้อยู่ในอสุภกัมมัฏฐาน ๑๐ แต่เป็นเรื่องราวที่ปรากฏในอรรถกถา महाสติปัฏฐานสูตร ในคัมภีร์ สุมังคละวิลาสินี ซึ่งเป็นคัมภีร์อรรถกถาที่อธิบายที่ขนิภายในพระสูตรต้นตปิฎก กล่าวถึงพระภิกษุรูปหนึ่งในสมัยพุทธกาล ปลีกวิเวกไปนั่งสมาธิในป่าแล้วถูกเสือกิน ระหว่างที่เสือกินอวัยวะไปที่ละส่วน พระภิกษุรูปนั้นได้บรรลุธรรมในแต่ละขั้น จนกระทั่งสำเร็จเป็นพระอรหันต์ในที่สุด เรื่องมีดังนี้

The story of a tiger biting the monk is the first picture on the left wall of the Buddha image. Before starting the story of Suphakhmatthana, the painting looks like a picture of a monk meditating in the middle of the forest while as a tiger biting on the neck of the monk and there was bleeding from that. Such this picture is not in Asuphakammatthan 10, but it is the story that appears in the commentary on the Maha Satipatthana Sutra in the Sumangkhawilasini scriptures. In the Sumangkhawilasini scripture, which is a textual commentary that describes the Lord Buddha in Suttantapitaka mentioned a monk in the modern era, who escaped to meditate in the jungle and was being bitten by a tiger. While the tiger ate his organs one by one, the monk had attained the Dharma enlightenment in each step until he succeeded as an Arahan (the attained one) in the end. The story is as follows.

เรื่องทุกข์ของภิกษุ ๓๐ รูป

ภิกษุ ๓๐ รูป อีกกลุ่มหนึ่ง เรียนกัมมัฏฐานในสำนักของพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้วจำพรรษาในวัดป่า ทำกตึกา กันว่า ผู้มีอายุ เราควรทำสมณธรรม ตลอดคืนในยามทั้งสาม เราไม่ควรมาแย่งสำนักของกันและกัน แล้วต่างคน ต่างอยู่, เมื่อภิกษุเหล่านั้นทำสมณธรรม ตอนใกล้รุ่งก็เผลอหลับ เสือตัวหนึ่งก็มาจับภิกษุไปกินทีละรูปๆ. ภิกษุไร ๆ ก็มีได้เปลงแม้ว่าจาวา เสือคาบผมแล้ว

The suffering of 30 monks

Another group of 30 monks learned the gospel (Kammattthan) with the Buddha, and then had the Buddhist Lent in a forest temple and made a vow that “Venerable seniors, we should practice Dharma throughout the night. We should not have come to each other's offices and we should separate from each other.” When those monks were practicing Dharma (making meditaion) near dawn, they fell asleep. Then one tiger came and took the monks to

eat one by one. At that time, any monks did not even say that “ I was already eaten by a tiger.”

ภิกษุถูกเสือกินไป ๑๕ รูป ด้วยอาการอย่างนี้ ถึงวันอุโบสถ ภิกษุที่เหลือก็ถามว่าท่านอยู่ที่ไหน และรู้เรื่อง แล้วก็กล่าวว่า ถูกเสือกาคบครอบงำ บัดนี้เราถูกเสือกินไปๆ แล้วก็อยู่กันต่อไป. ต่อมาเสือกก็จับภิกษุหนุ่มรูปหนึ่ง โดยนัยก่อน. ภิกษุหนุ่มก็ร้องว่า เสือกขอรับ. ภิกษุทั้งหลายก็ถือไม้เท้า และคบเพลิงติดตามหมายว่าจะให้มันปล่อย เสือกก็ขึ้นไปยังเขาขาด ทางที่ภิกษุทั้งหลายไปไม่ได้ เริ่มกินภิกษุนั้นตั้งแต่นิ้วเท้า. ภิกษุทั้งหลายนอกนั้นก็ได้อันหนึ่ง กล่าวว่สัพบุรุษ บัดนี้กิจที่พวกเราจะต้องทำไม่มี ขึ้นชื่อว่าความพิเศษของภิกษุทั้งหลายย่อมปรากฏในฐานะเช่นนี้ ภิกษุหนุ่มนั้น นอนอยู่ในปากเสือก ข่มเวทนาเจ็บปวด แล้วเจริญวิปัสสนา ตอนเสือกกินถึงข้อเท้า เป็นพระโสดาบัน ตอนกินไปถึงหัวเข่าเป็นพระสกทาคามี ตอนเสือกกินไปถึงท้องเป็นพระอนาคามี ตอนเสือกกินไปยังไม่ถึงหัวใจ ก็บรรลุ พระอรหัตพร้อมด้วยปฏิสัมภิทา จึงเปล่งอุทาน ดังนี้ว่า

Finally, 15 monks were eaten by tigers. On the lunar day, the rest of the monks asked “Where were you?” and that monk knew all about the story and said that “Now we are being bitten by the tiger, we still keep staying.” Then the tiger ate a young monk like before, that young monk shouted that “Please, the tiger.” And the rest of the monks followed the tiger with the rod and the torch to force it release the monk. The tiger went up to the mountain where lacked a path that monks could not get. Then the tiger started eating that monk from the toe. The monks outside could only say that “Venerable, now there is no activity that we must do. The goodness of the monks would appear in such this manner. That young monk was lying in the mouth of a tiger and tried to cope with the pain and then practiced Vipassana. When the tiger ate up to his ankle, he attained the delight as Phra Sodaban (another kind of Dharma enlightenments) When the tiger ate up to that monk’s knee, he attained the delight as Phra Sakthakami; When a tiger ate up to his stomach, he attained the enlightenment as Phra Anakami. When the tiger had not eaten up to his heart, he attained the enlightenment as Phra Arahat (the attained one) with great devotion and then exclaimed as follows:

สีลวา วตตสมุปนโน महत्तु पमाथमनावय पञ्चरसमी सो कुहेतुवा गाम खातु मीपुकुโข गिलेसे खेपयिससा मि पणुण्वा सुसमाहितो पयकुखे नो रुठुथमानसो सलय उपरी गतो अणुत्थिया जनहारसुस ज दुससुसाम विमुत्तिय

Sillawa Vattasamupanno Mahatu Pamathamavaya Pancharasami So Kuhotuva Kama Kathatu Miphuyakukho Kiles Khepayissami Panyawa Sasumahitho Payakhuke No Ruthuthamanaso Salaya Uparikatho Atthiya Janaharasus Ja Phususama Vimutti

เรามีศีล ถึงพร้อมด้วยวัตร มีปัญญามีใจมั่นคงดีแล้ว อาศัยความประมาท ครุ่นหนึ่ง ทั้งที่มีใจไม่คิดร้ายใน
เสือ มันก็จับไว้ในกรงเล็บ พาไปไว้บนก้อนหิน เสือจงกินเราถึงกระดูกและเอ็นก็ตามที เราจักทำกิเลสให้สิ้นไป
จักสัมผัส วิมุตติ ดังนี้

We had precepts with practice, wisdom and stability. We relied on negligence for a moment and though there was no evil mind in the tiger, it held us in its claws and carried us on the rock. Although the tiger ate us to the bones and the ligaments, we would end up our desires and then touched the enlightenment (Vimutti).

ภาพเสือกัดพระภิกษุจากคัมภีร์สุมังกคัลวิลาสินีนี้สื่อความถึงมรณัสสติในอารักขกัมมัฏฐาน ๔ ที่
พระภิกษุใน เรื่องกำลังเจริญวิปัสสนาระลึกเกี่ยวกับความตายที่กำลังบังเกิดแก่ตนสอดคล้องกับพระราชนิพนธ์
ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่กล่าวถึงการเจริญมรณัสสติไว้ตอนหนึ่งว่า

This picture of a tiger biting a monk from the Sumangkhawilasini scripture depicts Maranasati (death) in Arakkha Khammatthana 4 in which the monks in the story were practicing meditation (Vipassana) regarding the coming death which was happening to themselves which was in line with the royal writing of His Majesty King Mongkut, who spoke about the prosperity of death as follows;

“อธุโว เข เม ชิวิตฺ ชิวิตฺของเราไม่ยั่งยืน ธูวมรรณเอกสํกํความตายยั่งยืนเป็นไปส่วนเดียว อวสสฺ มรณเ
เอกสิํกํ ความตายแน่เป็นไปส่วนเดียว อวสสํ มยา มริตพพิ เราคงตายแน่ เราจะพึงตายแน่ มรณปริโยสานํ มรณเ
อนตีโต ชิวิตฺของเรามีความตายเป็นที่สุด ไม่ล่วงพ้น ความตายไปได้ มรณปริโยสานํ เม ชิวิตฺ ชิวิตฺของเรามีความ
ตายเป็นที่สุด มรณปฏิพทํ เม ชิวิตฺ ชิวิตฺของเราเนื่องด้วยความตาย มรณธมโมมหิ มรณเ อนตีโต เราเป็นผู้มี
ความตาย เป็นธรรมดา ไม่ล่วงความตายไปได้ มรณเ ภวิสสตี ความตายจักมี ...”

"Athukho Me Chivit, Our life is not permanent. Thuva Mora Ekasa, Death is absolutely permanent. Avasa Morana Ekasin, Death is sure to be there. Avasa Maya Marittapu, We will die for sure, we will surely die. Morana Pariyosana Morana Anatito, Our life finally reaches the death. We cannot escape from the death. Morana Pariyosana Me Chivit, Our life is finally engaged with death. Morana Patipathu Me Chiwit, Our life is related to death. Moranathamumomhi Morana Anatito, We are people who have normal death. We cannot escape from the death. Morana Phavisusati, there will be death ...”

ภาพท้ายสุดที่อยู่ต่อจากเรื่องอสุภกัมมัญฐานอยู่ด้านขวาของพระประธานเป็นพระภิกษุนั่งอยู่กลางป่า สันนิษฐานว่าอาจเป็นพระที่มาเจริญวิปัสสนากลางป่าก่อนที่จะถูกเสือกัด เนื่องจากด้านขวามือของภาพมีเสือกำลังลง มาจากภูเขาและจ้องมาทางพระภิกษุ

The last picture that follows the story of the Asupakamatthan on the right side of the Buddha image is a monk sitting in the middle of the forest. It is assumed that it may be a monk who came to gain insight in the middle of the jungle before being bitten by a tiger. Because at the right side of the picture, there was a tiger coming down from the mountain and staring at a monk.

บานประตูและหน้าต่างพระอุโบสถ ด้านนอกเขียนลายรดน้ำ เป็นรูปพรรณพฤกษาที่ขึ้นแทรกบนโขดหิน ด้านล่างภาพเขียนรูปมงคลหัตถี (๓ ช้าง) เพื่อสื่อถึงพระนาม “กัญชร” อันเป็นพระนามเดิมของกรมพระพิทักษ์เทเวศร์ ต้นราชสกุล กัญชรซึ่งทรงเป็นพระบรมวงศ์ผู้ใหญ่ที่ปฏิสังขรณ์พระอารามนี้ และบานหน้าต่างด้านใน เป็นภาพจิตรกรรมรูปเครื่องตั้งของจีน ได้แก่ เทียนพร้อมเชิงเทียน แจกัน กระจก ชุดน้ำชา ถ้วยชา มีฝา ชามใส่ผลไม้ กล้องยาสูบ ส่วนที่บานประตูและหน้าต่างวาดเป็น กอบัวในแจกันขนาดใหญ่

Door and window of the temple outside were painted with a water pattern. It is a flora that grows on the rocks. Below is a picture of a sacred image (3 elephants) to convey the name "Kunchon", the original name of Krom Phra Phitak Theweston, Kunchorn, who was the elder royal family who renovated this monastery. And for the inner pane, it is a painting of Chinese utensils such as candles with candlesticks, vases, pots, tea sets, teacups with lids, fruit bowls, tobacco pipes, and the sides of both doors and windows are drawn as the lotus in a large vase.

การวาดภาพเครื่องตั้งของจีนเป็นรูปแบบที่นิยมและสืบทอดจากงาน ศิลปกรรมในสมัยรัชกาลที่ ๓ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงพระนิพนธ์เกี่ยวกับที่มาของจิตรกรรมที่วาดเครื่องตั้งจีนไว้ดังนี้

Chinese setter painting is a very popular and inherited form of work. Art in the reign of King Boromwongthar Krom Phraya maintains Rajanupab His writings on the origins of the painting that draws the Chinese set as follows:

“...แต่ตามเรื่องตำนานปรากฏว่าเมื่อในรัชกาลที่ ๒ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยทรงสร้างสวนขวา ที่ในพระบรมมหาราชวัง (ตรงบริเวณสวนศิवालายนี่) ครั้งนั้น ประจวบเวลาราชทูตไทยออกไปเมืองปักกิ่ง ไปได้เครื่องตั้งแต่ง เรือนอย่างจีนเข้ามาจัดแต่งพระตำหนักที่ในสวนขวา เป็นเหตุให้ เกิดนิยมกันขึ้นเป็นที่แรกว่าเป็นของงามนำดู ถึงเอาไปผูกเป็น ลายเขียนผนังโบสถ์แต่คิดดัดแปลงไปให้เป็นเครื่องพุทธบูชา...”

“But according to the ancient story, it appears that when in Ratchakarn II, King Buddha Lertlah Napalai built a garden on the right. In the grand palace (Now in the Siwalai Park) at that time the Royal Thai Ambassador left Beijing to get the Chinese house decorations from China to decorate the royal palace in the right garden, causing it to become popular for the first time. This practice was applied as the pattern painted on the wall of the church, but it was adapted to be an offering to the Buddha.”

ภาพเทพชุมนุม อยู่เหนือช่องประตูและหน้าต่าง เป็นภาพเทวดาทรงเครื่องอย่างกษัตริย์ เหาะเป็น หมู่มากกลางก้อนเมฆ มีอากัปกิริยาที่ต่างกัน เช่น พนมมือไหว้ ถือช่อดอกไม้ ถือนดอกบัว ถือนเครื่องดนตรี แต่ละองค์มีท่าเหาะแบบนาฏลักษณะ และลักษณะของท้องฟ้านั้นมีลักษณะสีคราม มีก้อนเมฆน้อยใหญ่ที่ทำให้เกิดมิติ ในระยะใกล้ไกล ลักษณะเช่นนี้เป็นพระราชนิยมในรัชกาลที่ ๔ ที่ต่างจากภาพเทพชุมนุมในสมัยก่อนหน้าที่มักจะทำเป็นเทวดาพนมมือเรียงแถวอย่างเป็นระเบียบ

The painting of deities' assembly is over the doorway and windows. It is a painting of deities, who wear clothing like a king and fly among clouds with different manners: putting the palms of the hands together in salute, and carrying the lotus and instruments. The manner of each deity while flying is like a star performance. The sky is covered with lots of indigo clouds, and as a result, there are dimensions of a short and long distance. It is popular in the period of King Rama IV, and it is different from the former painting of deities' assembly because it is the painting of the deities, who are putting the palms of the hands together in salute in an orderly manner.

ภาพเทพชุมนุมแสดงเหตุการณ์ที่บรรดาเทวดามาร่วม สักการะพระพุทธองค์ ในที่นี้คือพระประธานปางมารวิชัยในพระอุโบสถ สอดคล้องกับเนื้อความในคัมภีร์พระปฐมสมโพธิกถาที่ กล่าวว่าเมื่อพระโพธิสัตว์ทรงชนะมารก็มีเทวดา

The painting of deities' assembly shows the situation when the deities assemble to pay respect to the principal Buddha, called “Pang Mara Vichai” (Mara Vichai posture), which

were built as buildings made of bricks and cement covered with a tile roof, alternated between trees. In the middle of the painting, there was a bell tower being higher than the treetop. At the top of the right side, there was a glass wall surrounded the temple. The design of building's painting became realistic; there were dimensions of width, length, and depth. A short and long distance of objects appeared in the painting developed in the period of King Rama IV.

ในกุฏิด้านซ้ายและกลางภาพวาดเป็น พระภิกษุกำลังสอนหนังสือแก่สามเณรและศิษย์วัด ส่วนกุฏิถัดมาวาดเป็นศิษย์วัดสองคนกำลังปรนนิบัติ พระภิกษุสงฆ์ ช่วยถือสมณบริขาร เช่น ไບลาน ยาม และตาลปัตร กุฏิขวาสุดหลังคามุงกระเบื้องสีเขียว มีอุบาสิกาและเด็กชายกำลังถวายภัตตาหารที่บรรจุ มาใน “เตียบ” มีฝาครอบ ถัดมาบริเวณหน้าหมู่กุฏิวัด เป็นแหล่งน้ำ มีพระสงฆ์กำลังสรงน้ำ และผลัดเปลี่ยน สบง มีทายกกำลังตักน้ำที่ท่าหน้า การวาดภาพวัตรปฏิบัติ ต่าง ๆ ของพระสงฆ์ถือเป็นเอกลักษณ์เฉพาะอย่างหนึ่งของจิตรกรรมสมัยรัชกาลที่ ๔ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาพการสอนหนังสือเด็ก และภาพศิษย์วัดซึ่งพบมาก เกือบทุกวัดที่สร้างในรัชสมัยของพระองค์

On the left of the monk's residence and in the middle of the painting, there was a monk teaching novices and monk's attendants. The next monk's residence appeared with two monk's attendants taking care of the monk and carrying belongings such as the Dharma scriptures made of palm leaves, bags, and talipot fans. The last monk's residence on the right side was covered with a green tile roof. Some laywomen and boys were offering food contained in “Tiab”, a kind of food tray with a base and a cone-lid, to the monks. In front of the monks' residences, there was a water resource. The monks were taking a bath, and changing their robes. The laymen were getting some water at the waterside. Drawing the monastic practices were unique paintings in the period of King Rama IV, especially the paintings related to teaching children and monk's attendants appeared in almost all temples.

วัดไทย ...
มรดกล้ำค่าทางวัฒนธรรมแห่งสยามประเทศ

วัดเทวราชกุญชร วรวิหาร

จัดทำโดย

สถาบันภาษา
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร